

FRSIBĂNIĂ

revistă de critică teologică

Director: G. Racoveanu

Iubirea act de cunoaştere

Asupra structurii și funcțiunii metafizice a iubirii, există o mulțime de teorii. Două tipuri de teorii caracteristice stau față în față: iubirea ca act de creațiune și cealaltă, mai puțin teoretizată, dar mai vie în realitate, teoria iubirii ca act de cunoaștere. Fapt este că prima interpretare a iubirii ca impuls creator, are la bază oarecare îndreptățire, pentru simplul motiv că iubirea este prin ea însăși un fel de indemn al depășirii ființei, o acțiune; și dacă este acțiune cade în domeniul activității voinței și creațiunii.

Aceasta este și nu este adevărat. Tot ceea ce este indemn, duce la acțiune; dar nu tot ceea ce este acțiune există prin sine însuși, este de sine stătător. Și aici este problema fundamentală: contemplația nu este o atitudine pasivă; contemplația, care are ca termen ultim înțelegerea, cunoașterea realității, este în adevăr o încordare dureroasă, un fel de încercare de a te depăși, de a te pierde pe tine însuși într'un fel oarecare. Dece totuși este clasată ca atare? Pentru că felul către care merge este cunoașterea și nu creația. Evident iubirea este un drum, este o posibilitate de a te depăși, este un impuls, o acțiune; dar acțiunea aceasta nu își are îndestulare în ea însăși, nu își are sensul existenței în sine, așa cum îl are creația, ci poate să existe principial și ca metodă, ca drum în spre cunoaștere. Numai dacă singurul drum deschis iubirii ar fi creația, atunci evident că ar avea dreptate acei cari consideră iubirea ca o soluție creativă; dacă însă există și cealaltă posibilitate, adică: iubirea să nu fie decât metodă, atunci evident că iubirea nu se întregăză, cu necesitate, atitudinii creative.

Impresia mea este că funcțiunea fundamentală a iubirii este totuși cunoașterea și nu acțiunea. Pentru ca să înțelegem acest punct de vedere, trebuie să ne dăm seama că cunoașterea nu este un act de înregistrare, ci un act de identificare a subiectului cu obiectul: nu vezi ceea ce este, vezi ceea ce ești tu. Acesta este un adevăr mare, care nu este datorat filozofiei științifice, spre rușinea adevărului însuși, ci este datorat misticii. Pentru ca să vezi ceea ce este, trebuie să devii tu întâi, ceea ce este.

Acest adevăr, care pare foarte ciudat așa cum îl exprimăm aici, dacă l-ai verifica mai deaproape, ai vedea că nu conține în el nimic extraordinar. Ce însemnează adevărul recunoscut de psihologia experimentală, științifică, modernă, că întotdeauna noi venim cu o anumită predeflecție în fața obiectului? Ce însemnează adevărul fundamental, pe care îl

văd foarte puţin întrebuinţat în psihologia modernă, că întotdeauna cunoştinşa noastră se face prin identificarea unui obiect din afară cu o imagine din conştiinţa noastră, — identificare care nu se întâmplă decât dacă noi proiectăm această imagine în afară? Cu alte cuvinte, orice existenţă din afară este confruntată, pe rând, cu diferite imagini care există în conştiinţa noastră şi acolo unde se potriveşte, acolo o clasăm. Prin urmare noi resfrângem în afară de noi ceva care este în noi, ceva din ceea ce suntem noi. Aceasta o spun psihologii moderni. Acest dicton mistic, acest adevăr datează de pe la anul 1200 şi mistica n'a avut nevoie de ştiinţă, pentruca să descopere formula aceasta fundamentală.

Dacă cunoaşterea este identificare cu obiectul şi nu imprimarea obiectului, fotografierea lui pe o placă sensibilă, atunci şi funcţiunea aceasta gnoseologică a iubirii începe să capete sens.

În limbajul de toate zilele se spune că înţelegi mai bine pe cineva pe care-l iubeşti. Aceasta însemnează că prin actul de iubire s'a stabilit identificarea celor două obiecte puse în prezenţă: al aceluia care cunoaşte şi al aceluia care trebuie cunoscut.

Adevărul acesta poate avea o deplină validitate numai cu o condiţie: dacă actul de iubire este un act transient.

Aci este, iarăşi, o răscruce în gândirea metafizică. Există o interpretare imanentă a iubirii, în care subiectul se iubeşte pe sine; este un fel de ignorare a necesităţii de a te depăşi, este imanenţă completă. Şi există un alt punct de vedere, care afirmă că nu se poate concepe actul de iubire decât existând doi poli. Prin urmare monopolaritatea sau bipolaritatea actului de iubire hotărăşte pentru putinţa întrebuinţării iubirii ca drum în spre cunoaştere, sau pentru soluţia cealaltă imanentistă, trăirea realităţii aşa cum este ea, cu dispariţia personalităţii tale. Ce însemnează dispariţia personalităţii tale?

Actul de mântuire este un act metafizic, adică uman, şi continuă să fie un act metafizic atâta vreme cât conştiinşa existenţei noastre este întreagă, întrucât suntem noi oameni, întrucât ne dăm seama de existenţa noastră. Prin urmare, întru atât o soluţie este metafizică, întrucât ea clădeşte pe conştiinşa existenţei individuale, adică pe personalitatea umană; pentrucă aceasta însemnează personalitate, — încadrarea, sau plasarea ta în existenţă. Această încadrare şi clasare a ta nu se poate face decât prin conştiinţă, prin posibilitatea de resfrângere asupra ta însăşi. Deci orice soluţie care nu contează cu conştiinşa existenţei tale, nu este o soluţie metafizică, pentrucă duce la nihilism, la distrugerea omului. Metafizica este un act uman, deci trebuie să conteze cu existenţa conştiinţei tale. Dacă nu contează cu ea, însemnează că tinde să destrame existenţa umană — nu existenţa cosmică — adică anihilează personalitatea umană.

Prin urmare, suntem silşi, pe această cale, să admitem bipolaritatea procesului de iubire pentrucă monopolaritatea lui duce la nihilism, la destrămarea individului. De îndată ce nu există doi termeni ai procesului de iubire, însemnează că eu mă confund cu întreaga existenţă, că eu sunt nu parte integrantă din existenţă, ci aparenţă a existenţei. Monopolaritatea procesului de iubire este forma corelativă a panteismului, vitalismului şi subiectivismului.

Adevărata axă a întregii probleme de cunoaştere metafizică este afirmaţia că nu ştiu ceea ce văd, ci văd ceea ce ştiu; prin urmare că nu pot, nu sunt capabil, să înregistrez o impresie decât în anumite condiţii şi anume să am deja în mine acea impresie, sau să am deja în mine posibilitatea de a o înregistra; că, aşa dar, conştiinţa care cunoaşte este într'o continuă prefacere, a prefăcându-se pe rând în toate obiectele care îi

sunt date spre cunoaștere. Această depășire a individualului, această eșire din mine însumi și această transformare în obiectele care imi sunt date spre cunoaștere, este implinită do-
câtre funcțiunea gnoseologică, actul cunoașterii, adică identificarea ta cu obiectul din afară.

„Iubește pe Domnul Dumnezeuul tău din toată inima ta, din tot sufletul, din toate
puterile tale și din tot cugetul tău” înseamnă că nimic din ceea ce simți și din ceea ce
gândești să nu fie îndreptat în altă parte decât înspre Dumnezeu: toată inima și tot
cugetul tău să fie orientate asupra lui Dumnezeu, adică să trăiești într'un fel de atitudine
extatică în fața lui Dumnezeu, care nu te mai lasă să știi dacă mai există ceva în afară
de El. Tot ce ești „tu” să fie absorbit de Dumnezeu; nimic din ceea ce mișcă în tine, să
nu cadă alături de Dumnezeu, finta întregii tale activități; încordarea ta de fiecare
clipă să tindă numai înspre Dumnezeu, înspre acest centru de orientare a tuturor puterilor
tale spirituale.

Vedeți dar, toată aceasta este caracteristica iubirii: iubirea confisă. Iubirea con-
fisă în adevăr și face ca să vezi tot ceea ce există printr'un anumit unghi: tot ceea ce
există este subsumat obiectului iubirii tale, nu trăiește decât în funcție de această iubire.
Aceasta înseamnă că tu, cu tendințe și cu poftă, cu volnța în genere, cu desfășurarea
de forțe, ești identificat cu obiectul care este înaintea ta. Această identificare este în
același timp trăire, transformatio amoris, trăirea obiectului care este înaintea ta: îl
trăiești în așa fel încât întors din această călătorie de identificare cu obiectele din afară,
tu ai posibilitatea ca ceea ce ai trăit atunci, să dai în formule conceptuale; și orice trăire
traductibilă în formule conceptuale este cunoaștere. Prin urmare, identificarea cu Dum-
nezeu prin ajutorul iubirii, este cunoașterea lui Dumnezeu.

Nae Ionescu

Teologhisirea prin rugăciune

Stă scris în *Viețile Sfinților* despre cu-
viincioasă întâmplare. Un arhiepiscop al
Novgorodului și cei împreună cu dânsul au
rătăcit în negura deasă a Mării Albe cu
corabia. Și au poposit aceia în ostrov ne-
cunoscut. Așa a binevoit Dumnezeu, ca să
nu piară ei de foame și să se deschidă și
mintea lor către adânc necunoscut și către
smerită cugetare. Căci au aflat în locul a-
cela doi bătrâni, săraci, fără împiedecare
cu bogăția și proști foarte cu duhul. Dela
aceștia a cunoscut arhiepiscopul că ostrovul
se cheamă Solovețchi și-i necercetat
Iară ispitindu-i deosebi a înțeles că sânt
creștini. Ci nu știau bătrânii decât numele
lui Hristos de care au aflat, primind botezul,

dela un avvă pierit în pustia ghețurilor.
Nici altă rugăciune nu știau, fără numai
„Doamne miluește”. Și s'a mirat, cu in-
tristare, arhiepiscopul de lipsa acestor bă-
trâni, cugetând el la puținătatea învățaturii
și la sărăcia de istov a rugăciunii lor. Pen-
tru aceia a purces, cu grăbire, să-i învețe
„Tatăl nostru”. Dară, ivindu-se timp cu
bun prilej, a poruncit arhiepiscopul coră-
bierilor să inoate către țară, lipsind pe
bătrâni și de alte rugăciuni.

Deci, înotând ei cale de o zi cu corabia,
a părut cărmaciului că vede două năluciri.
Iară mai pre urmă, auzind și glasuri, a cu-
noscut că sunt oameni în trup. Drept
care a ținut în loc corabia. Și s'a arătat

arhiepiscopului și celor cu dânsul înfricoșată priveriște : bătrânii grăbeau spre ei cu semne și cu strigăte, călcând pe apa mării ca pe uscat vântos. Pe cai trăgându-i sus, au mărturisit ei, cu lacrimi, arhiepiscopului că au uitat rugăciunea și i-au cerut, cu tănuire, ca iarăși să-i învețe. Ci, cunoscând arhiereul lui Hristos desăvârșirea bătrânilor i-a înturnat către ostrovul lor grăindu-le cu umilință așa : „Mergeți, fericiților bătrâni, către locurile voastre și vă rugați ca și până acum, nimic altceva trebuindu-vă pentru mântuirea voastră !”

Adusu-mi-am aminte de cuviincioasa întâmplare, cetind eu unele „*Cărți de Rugăcluni*” în limba românească.

Precum arhiepiscopul Novgorodului, așa Arhiepiscopii noștri și cei împreună cu dâșii au cugetat la prostia în duh a norodului românesc și au purces la tămăduirea ei.

Ci n'au putut ei ajunge la negrăita înțelegere a îmbunătățitului arhiepiscop, care a cunoscut că bătrânii ostrovului teologhiseau prin rugăciunea lor. Așa precum — după tălcuirea Sfântului Simeon al Tesalonicului — teologhisea psalmistul, când grăia : „Lipitu-s'a sufletul meu de tine” și „Precum dorește cerbul după isvoarele apelor, asemenea dorește sufletul meu de tine”; așa cum teologhiseau Luca și Cleopa, pe drumul către Emmaus când se întrebau : „Oare nu era inima noastră arzând întru noi ?”; așa cum teologhiesc cei „patru viețuitori plini de ochi dinainte și dinapoi” (cu fețele : de leu, de vițel, de om și de vultur), zicând fără odihnă, ziua și noaptea : „Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul Dumnezeu atotțitorul, cel ce era și cel ce este și cel ce vine”; așa cum vor teologhisi cei junghiași pentru Mielul lui Dumnezeu și „Ce douăzeci și patru de bătrâni”, pe cari Ioan dumnezeescul scriitor al Apocalipsului i-a văzut și i-a auzit zicând : „Vrednic ești, Doamne, a lua slava și cinstea și puterea ; că tu ai zidit toate și pentru voia ta sunt și s'au zidit”.

Și n'au rămas la teologhisirea rugăciunilor întărite de Biserică cu pecetea Sfântului Duh și mărturisite în toată lumea de șapte ori în zi. Sau la teologhisirea Părinților, cari ardeau ca rugul în rugăciunea lor, cari zămisleau rugăciuni pe temeluri scripturistice : cari le tocmeau numai la vreme și nevoie ; cari dădeau rugăciunilor nemărginirea ecumenică și timpul veșniciei ; cari umpleau rugăciunile cu o mare putere lăuntrică și le îmbrăcau în smerită podoabă, așa cum teologhisește Sfântul Efrem Sirul, rugându-se :

„Doamne și Stăpânul vieții mele, duhul trândăviei, al grijii de multe, al iubirii de stăpâniie și al grăirii în deșert nu mi-lda mie.

Iară duhul curăției, al gândului smerit, al răbdării și al dragostei dăruiește-l mie, slugii tale.

Așa, Doamne, Împărate, dăruiește-mi, ca să văd greșalele mele și să nu osândesc pe fratele meu. Că bine ești cuvântat în vecii vecilor. Amin”.

Ci au făcut ei singuri rugăciuni, goale de teologhisire, mestecate cu năluciri ale minții lor, cu ereticești iscodiri, cu „faceri” streine de mărturisirea Bisericii.

Căci sunt „rugăciunile” Arhiepiscopilor noștri și ale învățăceilor lor desbrăcate de buna podoabă și de luminata cuvilință, care se cuvine să îmbrace orice rugăciune. Precum adevărate „facerile” d-lui *Al. Lascarov-Moldovanu* „ostașul” I. P. S. Nicolae Bălan, al cărui nărav scriitoricesc și lipsă de teologhisire ne învață, prin rugăclunile din „*Viețile sfinților*”, vol. III (Tipografia Cugetarea, fără arătarea anului) să cerem lui Hristos să ne lase „sub ploaia dulce a iubirii (pag. 103), să „gemem și noi” către Născătoarea de Dumnezeu (pag. 128), să ne facem iarăși „copiii... cei dragi” (pag. 151), să ne rugăm Prea Curatei ca să alunge cu „zâmbetul... neagra răutate care ne înconjoară de peste tot” (pag. 169), să biruim pe diavolul „care se ridică asupra

noastră cu urlet mare" (pag. 224), să cerem lui Dumnezeu ca să intrarneze „inima noastră cu jar nestins" (pag. 230), căci am fost pierduți „Scumpă Maică bună" și „bună Maică dulce" (pag. 299), de vreme ce : „Sărim, strigăm, sbierăm" (pag. 318). (A-cesse gemete, urlete, sbierete și mame dulci au fost incununate de Sfânta Patriarhie cu o „diplomă de onoare").

Sunt „rugăciunile" Arhiepiscopilor noștri și ale celor de-o înțelegere cu dâșii nesocotiri ale jertfei cei infricoșate. Cu ticăloasă trufie și cu necurată născocire, rup pe credincios dela dumnezeiasca liturghie, dela ascultarea cântărilor, dela împreuna rugare cu preotul și cântăreții, dela înălțarea cu gândul și înțelegerea tainelor, dela părțășia cu junghierea Fiului lui Dumnezeu, care se săvârșește față cu creștinul, — dela lucrul mântuirii. Il indeamnă să se afunde cu ochii și cu mintea în *Cartea de Rugăcluni* și să cetească „în taină" rugăciunile lor. Rămăsese întreg și nestruciat doar miezul închinării noastre: dumnezeiasca liturghie. Venea, pentru aceea, creștinul să se lepede de „toată grija cea lumească", să prânzească la „Cina cea de taină", să se „împreuneze" cu Hristos.

Au venit arhieriei simoniaci și au vândut, pe treizeci de arginți, Radio-difuziunii Sfânta Liturghie. Vor acum să instreineze și pe cei ce încă leapădă nelegiuirea arhiepiscopescă și vin, totuși, la biserică. Duhul cel de miazănoapte a învățat pe Arhiepiscopi și pe slugile lor să tocmească rugăciuni „pe care credinciosul să le rostească în timpul Sfintei Liturghii". Drăceasca meșteșugire indepărtează, astfel, și pe cei cari sunt de față dela părțășia cu mântuitoarea Taină. Căci, deși cu trupul „în Biserica slavei tale stând, în cer mi se pare că stau", cu ochii și cugetul creștinul petrece slovele din Cărțile de Rugăciuni ale *Mitropolitului Nicolae dela Sibiu*, P. S. *Irineu Mihălcescu*, vicarul Sfintei Patriarhii sau *Pr. Dr. Mihail Bulacu*, Consilier cultural la Arhiepiscopia Bucureștilor. Iară când

preotul rostește în altar : „Cela ce ai dăruit nouă aceste rugăciuni obștești și împreună glăsuțe, carele și la doi și la trei ce se unesc întru numele tău te-ai făgăduit să le dai cererile", și cântărețul înaltă glas la strană, uneltorii cei cu nume mare indeamnă pe credincioși să se lepede de închinarea cea obștească a Liturghiei, să scoată cărțile din desagă și să cetească „în taină" rugăciunile zămislite de ei.

Iată pilde : Slujitorul își pleacă grumazii și se roagă lui Hristos ca să-i dea lui darul jertfirii. Cântăreții psalmodiază cântecul Heruvimilor : „Noi cari pre Heruvimi, cu taină, închipuim". Creștinii cei înșelați loesc „*Cartea cu Rugăcluni*" (pag. 94) a Mitropolitului Nicolae al Ardealului, sau „*Rugăclunile tinerimii creștine*" (pag. 156) a Pr. M. Bulacu și cetesc, de-acolo, într'o suflare, această necuvioasă împerechere : „Mărire Ție Celui ce din sânul Părintelui și din mărirea cerească ai venit și din Sfânta Fecioară Maria Te-ai făcut om cu chip trupesc fiind smerit pentru noi ca să ne faci exemple mării Tale. Mărire Ție, celui ce ai intrat în Ierusalim cu mărire pre mánzul a sinei, și într'ansul rane și răstignire ai răbdat" ..

Sau : Preotul rostește cuvintele Cinei : „Luați mâncăți" .. și „Beți dintru acesta toți" .. Strana răspunde „Amin" (Așa să fie). Mitropolitul (op. c. pp. 103—104) și Dr. Bulacu (op. c. pp. 188—189) silesc pe închinător să cetească rugăciunile dela împărțășire : „Cred, Doamne și mărturisesc" .. și „Al Cinei Tale, celei de taină" .. ca și când sfintele ar fi „prefăcute".

Alta : În loc de „Pre tine te laudăm" .. Consilierul Bulacu pune în gura credinciosului acestea : „Dă-ne nouă a afla bunătate și milostivire dela Tine, arată mulțimea îndurărilor Tale spre noi, ca să nu ne rușinăm la judecata Ta, nu ne despărți de-a dreapta stare a acelorora, cari de-a dreapta Ție vor sta, că a Ta este ținerea în veci. Amin" (o. c. p. 180).

Și încă multe altele, despre care rușine este a și grăi.

Dară nu numai nesocotiri ale închinării, ci și stricătoare de pravili sânt „rugăciunile” părinților Arhiepiscopi și ale celor deopotrivă cu ei. Căci sânt multe dintr'insele jefuiri din Molitfelnic și răpiri din gura preoților. (Asemănă : Rugăciune pentru cei ce se căsătoresc, Rugăciune la toată nepuțința, Rugăciunea plugarului la sămănat, Rugăciune la seceriș, Rugăciune pentru cei ce vor să călătorească și altele din *Cartea de Rugăciuni, Sibiu 1925*, cu aceleași din *Molitfelnic, București*). Pentru care au adus impuținare cuvenitei preotești și prihană „molitvei”, ce nu se cuvine să fie rostită de omul fără har.

Iară mai ales strigă aceste „rugăciuni” împotriva dreptei socotințe și a uneltelor spre mântuire. Ușa mântuirii este îngustă și calea către ea strimță. Pentru aceia și uneltele ajungerii trebuie să fie neasemănat de aspre. De vreme ce neasemănat de adâncă este tina în care ne tăvălim, precum cântă Biserica : „Tăvălindu-mă în această prăpastie a păcatului, am chemat nepătrunsul adânc al milostivirii Tale”...

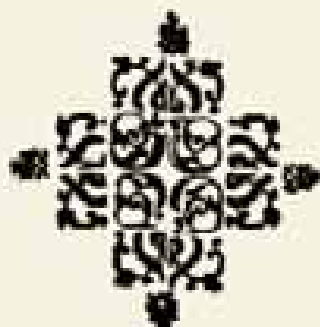
Chemarea milostivirii se face, însă, cu adâncă cuviință, cu lacrimi și suspinuri, așa cum strigă Marele Andrei Criteanul în Canonul de pocăință al său : „De unde voiu începe a plânge faptele vieții mele cei ticăloase ?”

În loc de zdrobire a inimii, de lacrimi ale umilinței, de doririle întristării — sfinte unelte ale mântuirii — iată cum învață Ar-

hiepiscopii noștri pe credincios să se roage pentru „un ocrotitor sau binefăcător” al său : „Fă să răsară asupra lui totdeauna un soare strălucitor, să risipească norii grijilor și suferințelor. Nu lăsa ca apăsătoarele suferințe să-i înouzeze fruntea și să-i amărasească inima. Nenorocirile lui să nu facă a se pogori lacrimi în ochii lui și inima lui să nu fie jertfă întristărilor. Fă ca fiecare din zilele lui să fie o frumoasă zi de primăvară, și viața lui să se asemene unui râu limpede și lin, ce curge prin grădini inverzite și printre flori... Dă-i, Dumnezeule meu, toate plăcerile și bucuriile iertate muritorilor”... (*Carte de Rugăciuni*, tipărită cu binecuvântarea I. P. S. Arhiepiscop și Mitropolit Nicolae al Ardealului, Sibiu, 1925, pag. 240).

Întârziind noi prin negura deasă a rugăciunilor lipsite de cuviinciosul vestmânt și stricătoare împotriva închinării, a pravilei, și a dreptei credințe — rugăciuni puse de Arhiepiscopii noștri și de cei de o ființă cu ei la îndemâna norodului — zărim, totuși, pe unda vieții mulțimi de norod rumânesc. Caută liman neviforât și cerșesc unealtă de împăcare cu Dumnezeu. Dați-le rugăciuni prin care să teologhisească; nu de strămbare. De nu puteți, lăsați-i la cele șapte Laude ale Bisericii. Și vor umbla cei credincioși cu picioare neudate, ca bătrânii ostrovului Solovețchi.

smeritul Stratonie

Teologul Ion Nichifor Crainic

II.

Noi am stat drepti, neclătinați, responsabili de ultimul cuvânt pe care l-am scris !

Nichifor Crainic

Am arătat aci ce crede și ce mărturisește — drept, neclătinat și responsabil — profesorul de teologie Ion Nichifor Crainic, despre *Rugăciune, despre Sfinți și despre Moaște*¹⁾. Pentru întregirea chipului duhovnicesc al domnului profesor de Mistică este necesar să vădăm și mărturisirea sa despre Sfintele lui Dumnezeu *Taine*. Asupra acestui punct de credință d-l. I. N. C. este cât se poate de categoric în mărturisire. Să-l auzim, deci, pe dânsul:

„Dintre prerogativele ce și-a însușit prin canoanele sinoadelor istorice, prerogative transformate într'o monopolizare a lui Isus Cristos, Biserica practică astăzi una singură: administrația tainelor. Adică: a acelor depărțate extracții obținute în curs de veacuri, printr'un întortochiat alambic de formule, din florile proaspete ale Evanghellei. Și Evanghelia a fost înlocuită cu aceste extracții. Cristos — cu ritualismul sacerdotal”²⁾.

Alambic! Monopol! (Și, totuși, neclătinat!). D. Crainic nu crede, așadar, că în sfântul Potir este, întreg și adevărat, Mântuitorul; de vreme ce se plânge că Mântuitorul a fost înlocuit cu aceste extracții popești: *tainele*, scoase din alambice întortochiate, în decursul veacurilor!

Și domnului Crainic i s'au dat în ascultare studenți neștiutori; luptătorii de mâine împotriva tăgăduitorilor celor Șapte Taine.

Dezorientarea d-lui I. N. C. în trebile credinții ortodoxe este cumplită. Domnia-sa

n'are noțiunea ierarhiei izvoarelor de credință în ortodoxie. Iată-l, de pildă, plângându-se că Biserica nu are, încă, un document al credinții sale definitiv? De ce? Fiindcă nici „Scrisoarea Patriarhilor”, nici „Marele catechism” rusesc nu-s complete:

„Biserica de Răsărit nu are un document al credinții sale definitiv. Nici „Scrisoarea Patriarhilor” nici „Marele catechism” rusesc nu sunt complete”³⁾.

„Scrisoarea Patriarhilor” (pe numele ei adevărat: „*Epistolă enciclică a Bisericii una, sfinte, sobornicești și apostolești, către ortodocșii de pretutindenea*”) este un act sinodal, semnat de 33 de episcopi (între cari 4 patriarhi). A fost semnată în anul 1848, luna Mai. Ea constituie un document foarte important pentru istoria raporturilor dintre ortodocși și catolici. Enciclica aceasta era un răspuns la enciclica Papei Pius IX (*Litterae ad Orientales*), îndreptată către toți creștinii din Răsărit ca o poftire la unirea cu Roma. Natura enciclicei Răsăritenilor o face, evident, să fie, într'o măsură oarecare, și o lămurire de principii. Atât.

D-l. I. N. C., când afirmă că Biserica n'are, încă, un document al credinții sale definitiv, se sprijină pe enciclica de la 1848. Nu știe nimic de *documentele de credință* ale celor Șapte Soboare Ecumenice (care chiar în enciclica aceasta de la 1848 sânt numite: „*cele Șapte pecești ale Duhului*”), care sânt hotărârile de credință și canoanele. Se'nțelege că hotărârile Soboarelor nu încap toate într'o broșură, la îndemâna ori-

1) v. și facsimilele dela p. 21.

2) v. Nichifor Crainic, Isus în țara mea, în „Gândirea” an. II, no. 11-12.

3) v. Cușbul cu barză, în *Gândirea*, an. III no. 11.

cui. Trebuie muncă multă pentru a le cunoaște. Și-s nenumărate aceste hotărâri. S'a hotărât în mai toate chestiunile. (Asupra acestor hotărâri, vezi: *Locul Mărturisirii Ortodoxe a lui Petru Moștă în ortodoxie*, în „Predania”, an. I. nr. 8-9). În tot cazul, asupra rânduelilor Bisericii, asupra sfintelor Ei Taine, asupra Liturghiilor, asupra Moaștelor, a Sfinților, a Icoanelor, s'a hotărât cu 1000 de ani înainte enciclicii de la 1848. Și d-l. Crainic se plânge că la 1848 Biserica n'are „document” cu privire la toate acestea!

Dar — vorbind de „Scrisoarea Patriarhilor” așa cum vorbește — d-l. I. N. C. face dovada că nici pe aceasta n'a cettit-o. Este drept că era și greu s'o cetească. În rumânește, enciclica dela 1848 a apărut abia acum doi ani, în traducerea domnului Teodor M. Popescu, profesor la Facultatea de Teologie din București (D-l. Crainic scrisese despre ea cu mult înainte). Cred că n'a folosit ediția grecească de la Constantinopol, din 1848; nici ediția, cu traducerea italiană, a lui Marcoranus, de la Corfu, din 1848; nici ediția grecească de la 1863; nici traducerea lui Dallas, de la 1850. Nu. D-l. Crainic a vorbit despre ea, cu curajul său de totdeauna. Dovada? În această enciclică de la 1848 se află *tocmai ce nu știe, dar ar vrea să știe d-l. Crainic*: slujbe, Taine, „sinoade istorice”, etc. Într'adevăr:

a). În § 1, chiar, vorbește despre Părinți și despre Sinoade ca păstrătoare ale învățături;

b). În § 3, despre anatema celor Șapte Soboare;

c). În § 7, despre necălcarea hotărârilor dumnezeieștilor Soboare;

d). În § 11, despre judecarea oricărei învățături, cu dreptarul care este hotărârea Soboarelor;

e). În § 12, despre păstrarea Simbolului, după glasul Evangheliei și după hotărârile celor Șapte Soboare.

f). În § 13, despre infalibilitatea regulilor Soboarelor;

g). În § 13, despre ciuntirea Ierurgilor, despre Trupul și Sângele lui Hristos, despre Potir;

h). § 15, despre porunca de a fi în acord cu hotărârile celor Șapte Soboare Ecumenice;

i). § 16, despre călcarea Sfintelor Liturghii; despre cele șapte peceti ale Duhului; Soboarele Ecumenice;

j). 20, despre sângele Sfinților Martiri;

Și, înslărișit—ca și cum ar fi prevăzut obiecțiunea profesorului de Mistică de la București — după ce vorbește de Credința Ortodoxă *cea definitivă și completă*, transmisă nouă prin *socotirea Apostolilor prin adevărtarea Soboarelor*, prin *mărturia sângelui vărsat al sfinților Martiri*, ne poruncește să o păstrăm așa, neschimbată, această credință, fiindcă:

„aceasta este pecetluită ca desăvârșită, nesuferind nici micșorare, nici adăogire, nici vreo schimbare oarecare; și cel care îndrăznește să facă, sau să sfătuiască, sau să cugete la aceasta, a și tăgăduit credința în Hristos, s'a și supus de bună voie anatemei veșnice pentru blasfem împotriva Duhului Sfânt” (§ 20). Patriarhii și cei 24 de episcopi dela 1848 n'or fi fost doar niște „nătărăi” când statorniceau — în dezacord cu d. I. N. C. — că Biserica are, pecetluit și definitiv, ce d. I. N. C. susține că n'are !)

Și iată cum domnul Ion Nichifor Crainic dovedește, încă odată, că în materie de știință teologică este doar.... lăutar. Că nu știe nimic pe note.

G. Racoveanu

Instrumentele muzicale în Biserică

Sânt doi ani de atunci. Un distins preot și profesor, ce se bucură de o mare considerație în cercurile intelectuale preoțești, dar mai ales în cele mirenești — unde, pare-se, găsește mai mult înțeles și mai multe puncte de contact —, după ce asistase la o audiție de muzică veche religioasă, bizantină și apuseană, în biserica Sfântului Visarion, îmi spuse: nu crezi că aceste cântări ale orientului nostru bizantin, dacă ar fi însoțite de orgă, ar fi o mioune de frumusețe liturgică ?!

Distinsul confrate, poet din fire și literat cu reputație, s'a lăsat prins pe moment — de și este un aprig ortodox și tradiționalist în unele privinți — de vraja artei muzicale, complexe și uluitoare. I-am răspuns net: *asta nici odată*. Și i-am adus câteva argumente. Evident, om inteligent și integru a acceptat concluzia mea, întru cât era convins că se adresase unui om care știa mai multe în acest domeniu. De atunci am mai întâlnit mireni, iubitori de muzică și de frumuseți liturgice extrinsece, cari mi-au împărtășit — fără suficientă convingere — acelaș punct de vedere al distinsului confrate. Ba între argumentele aduse era unul, — în parte just —, anume: serviciul cultural-muzical pe care l-ar aduce orga, serviciu pe care în occident l-a adus cu prisosință.

Sânt aproape zece ani de când în Sinodul Bisericii noastre ortodoxe române, un glas de vlădică ardelean a cerut introducerea orgii în biserică. Argumentarea nu interesează. Cererea a rămas, cum de altfel era și liresc, fără deslegarea așteptată. Căci oricum, innoirile își au tâlcul lor, și situațiile trecătoare ale oamenilor — ori cât de ecclesiastice ar fi — nu pot pretinde a trece dincolo de necesitățile logice ale duhului înnoitor. Acest duh are în sine, în

orice clipă de manifestare, nuanța de răsvrățitor și răsturnător. Vremea singură poate să indulcească nuanța și chiar să o valorifice. Și mai mult de cât atât, duhul înnoitor trebuie să aibă o bază temeinică și sigură. El nu poate fi un capriciu, nici o traducere a unui sentimentalism imitativ și fără valoare. De aceea ca să izbutească nu este de ajuns bunăvoința sau chiar impunerea cuiva — oricine ar fi acel cineva —, ci este nevoie de o adâncă convingere, de o întemeiată cercetare, de o neobosită lucrare ca și de o evidentă necesitate.

Iată-ne, deci, în fața unei idei ce plutește în atmosferă și și dibuiește drumul înăptuirii. Ași fi putut lăsa acest lucru să treacă neobservat, fără a-i da cea mai mică atenție. Dar socotesc că e mai cuminte să previi răul, să-l izolezi și să-i arăți urmările, de cât să aștepți înfigerea lui și pe urmă să-l combați.

În stadiul nostru cultural în genere, liturgic în specie, cu pregătirea superficială a celor ce caută în biserică, — excepțiile nu le numărăm — cu ușurătatea teologică manifestă, cu spiritul de imitație ce se înfățișează cu mască de cultură și progres, te poți aștepta la orice surpriză. Și n'aș vrea să apuc timpul, ca instrumentul în biserica noastră să fie pendantivul liturghiei în buduar, în baie, în loc de petrecere, etc, etc.

În biserica noastră ortodoxă a răsăritului n'au fost întrebuințate instrumentele în cultul liturgic, nici în lăuntru nici în afară, fie singure, fie însoțind glasurile. Practica judaică n'a fost menținută, cu toate că în biserica noastră zilnic se citește psalmul 150.

N'au găsit cu cale Părinții bisericii să primească amintita practică, și nici măcar ereticii nu s'au lăsat amăgiți de ea.

Este remarcabil acest pasaj al lui Iustin Martirul: „Celor ce trăiau sub legea veche

nu le ajungea numai să cânte, ci cântau dansând și se acompaniau cu instrumentele. În bisericile noastre din potrivă s'a respins din muzica sacră întrebuințarea acestor instrumente și a tuturor lucrurilor asemănătoare, cari se potrivesc nebunilor, și rămănem la cântecul curat și simplu". (*Quaestio 107, ad orthodoxos*).

În diversele domenii ale artei bizantine în genere se găsesc elemente orientale și grecești în proporții variabile. În pictură și sculptură, de pildă, se vede influența grecească.

În arhitectură, Bizanțul întrebuințează elemente orientale și grecești, dar își croiește un drum nou. În arta muzicală, adoptă elemente grecești în deosebi, dar cântarea bisericească se dezvoltă încet și independent, și ia forme diverse în decursul vremii, totdeauna de natură vocală. Pompa ceremoniilor ori cât ar fi de bogată, nu apelează la concursul instrumentelor muzicale.

Întâlnim, în fruntea unor cântări, în documente din veacul al XVIII oare cari însemnări, cari ne conduc la concluzia că melurii vremii căutau să imite timbrul unor instrumente.

Ce și cum va fi fost muzica profană bizantină medievală, nu știm. Documente nu avem, în afară de oarecare însemnări teoretice, mai mult deductive. Cântările ce se întâlnesc în documente din veacul al XVII și al XVIII, în cinstea Împăratului, a Domnului, a Patriarhului, a Mitropolitului sau a unui boier mare au caracter curat bisericesc, cu tereremurile de rigoare. Știm însă că instrumentele antiquității grecești au fost întrebuințate în tot evul mediu. Se pare, că orga a fost instrumentul preferit. Citim, că în timpul unei mese de gală, dată de Constantin Porfyrogenitul în cinstea ambasadorilor Saracini, cântăreții dela Sfânta Sofia și dela Sfinții Apostoli, așezați în absidele palatului, vecine sălii de festivități — Chrysotriclinion, — cântau laude împăratului, iar între coruri venea rândul orgilor de aur și de argint.

Felurilele ceremonii imperiale, ce se desfășurau la Bizanț, la sărbători, erau însoțite și de suetul orgii. Când împăratul ieșea din palat sau primea vr'o delegație, orgile sunau și se alternau cu cântările executate după cele 8 moduri. Ceremonialul lui Constantin Porfyrogenitul ne dă suficiente relații. Când împăratul mergea la circ ca să primească închinarea Albaștilor și Verzilor acelaș protocol se îndeplinea.

Pe lângă orgile din palatul central se mai citează orga din palatul din Halki și orgile cirului. Cu toate acestea, instrumentele muzicale, printre care și orga, n'au fost întrebuințate în serviciul liturgic. Și lucrul pare cu atât mai semnificativ cu cât știm, că viața la Bizanț era împletită cu viața bisericii. Nu numai că nici unui părinte sau scriitor bisericesc — chiar dintre cei cari au imitat versul și poemul elio, — nu le-a trecut prin gând să întrevadă măcar utilitatea instrumentului muzical în cultul creștin, dar ceea ce este mai remarcabil, e că nici împărații, nici înalții demnitari n'au găsit cu cale să reclame introducerea orgii în cult.

Împărații iconoclaști au decretat și au introdus muzica instrumentală în biserică. După căderea lor s'a revenit la vechea practică.

Însă unele amintiri ale trecutului iconoclast mai puteau încă să reinvie, mai ales când personajii interesante prin situația lor le-ar fi găsit drept vrednice. Ast-lel la începutul veacului al X-lea, împăratul Roman I aduce pe tronul patriarhal pe fiul său Theofilact, după ce îl mutilează.

Mare iubitor de teatru și de muzică, tânărul patriarh introduce orchestra în biserică. Însă aceasta nu i-a supraviețuit, ci îndată s'a revenit la vechea obișnuință a muzicii vocale. Este singurul caz cunoscut.

Instrumentul orgă, de care ne ocupăm în special, este mult mai vechiu de cât s'ar crede. Origina lui este păgână. Tertulian vorbind de această mașină îndrăznește și ingenioasă o atribuie geniului lui Archimede. (De anima, cap. IV).

El o admiră, dar nu o recomandă. Alții o atribuie lui Ctesibius, celebru matematician, aproape contemporan al lui Archimede. În occident deci, instrumentul orgă era cunoscut de mult timp. Faptul că împăratul Constantin V Copronym, la anul 757, trimite, din Constantinopol, lui Pepin, printre alte daruri și o orgă, nu înseamnă că occidentul în d'abia atunci cunoștința de existența acestui instrument, — cum adesea se spune — și că atunci orga începe a fi întrebuințată în cultul divin. Vechile cronici dela St. Denis traduc ast-fel un text latin din Analele lui Eginhard, secretarul lui Carol cel Mare :

„În timpul acesta, veni la rege o misiune a împăratului din Constantinopol, la castelul din Compiègne unde regele se găsea și îi oferi bogate daruri printre care „o orgă de o prea minunată frumusețe”. (Histoire de France, tom. V, p. 221. Chroniques de St. Denis : gestes de Pépin).

Mai înainte cu o sută de ani, Papa Vitalianus (656—672) fixează regulile întrebuințării orgii și acompaniamentului cântecului religios. De aceea cântecul astfel transformat s'a numit cantus vitalianus sau cantus organicus.

Orgile occidentului însă, în comparație cu ale orientului, erau niște obiecte grosolane. Orientul, leagănul fabricației, păstrase în această artă o superioritate incontestabilă, din care și făcea o glorie. Orgile făceau parte din bogatele podoabe ale palatelor împărașilor, erau păstrate ca obiecte minunate și de mare preț. Foarte rar consimțeau să le dea în dar, chiar altor suverani. Așa ne explicăm însemnările cronicarului Eginhard.

Cu toate astea, orga n'a fost dorită de credincioșii orientului în cult. Chiar în occident, de și începe a fi introdusă de prin veacul al IX-lea, totuși până târziu în veacul al XII-lea, orga era o raritate în biserică. Încet, încet, însă, orga a câștigat teren în occident, și împreună cu alte instrumente ajunge să disloce total cântecul religios.

Cine a cercetat marile catedrale occidentale și-a putut da seama de stricarea echilibrului și de depășirea exagerată a rolului instrumentelor în cult. Muzicantul însuși rămâne uluit de transformarea purității și pietății cântecului religios, printr'o utilizare pur muzicală și total profană a instrumentelor în cult.

Totuș, unele biserici, cum de pildă biserica Lyonului — care are un privilegiu special — a respins orga, bazându-se pe principiul vechiu al liturghiei sale :

Ecclesia Lugdunensis nescit novitates.

Abia de vr'o sută de ani această biserică a acceptat orga, dar numai ca acompaniatoare a corului.

Marii polifoniști ai veacului al XVI ca Palestina și Vittorio, au scris à capella compozițiile lor religioase, messe sau motete.

La slujbele săvârșite de Papa, sau în numele său la Roma, orga nu este întrebuințată.

În cursul vremii legislația ecclesiastică manifestă o tendință de a restrânge intervenția orgii în liturghie. Sinodul Trentin (1545—1563), Sess. XXII, Decret. *Quanta cura*, recomandă înlăturarea din biserică a oricărei muzici de orgă, precum și a cântecului a cărui inspirație ar fi prea sensuală.

Papa Benedict al XIV (1740—1758) în enciclia *Annus qui*, § 3, laudă bisericile cari imitând capela papală, nu întrebuințează orga, pentru motive de evlavie. Orga este numai tolerată în biserică; întrebuințându-o trebuie să se evite cu grijă tot ceea ce este teatral și profan.

Astăzi, întrebuințarea orgii, ca și a altor instrumente, îngăduite de Apuseni, este reglementată cu precauție și strictețe. Sînt timpuri când orga este oprită :

a) În Postul Crăciunului și al Paștilor (cu unele mici excepții) ;

b) În Vinerea Patimilor ;

c) La liturghiile și slujbele pentru răposați.

Totuș, aceste restricții nu se referă la întrebuințarea orgii ca acompaniament al

cântecului sau al corului bisericesc, ci se referă la jocul orgii în afară de cor. Susținerea cântecului gregorian sau polifonic de orgă sau harmonium este îngăduită ori-când, afară numai dacă legile liturgice în vigoare n'ar prevede contrariul.

O singură excepție este prevăzută: a-companiamentul cântecului gregorian este oprit între sfârșitul cântării *gloria* din Joia cea mare și începutul aceleiaș cântări din Sâmbăta cea mare.

Astăzi, în mănăstirile benedictine unde se cultivă cântecul religios, tradițional și documentar, orga este pe punctul de a dispărea.

Ea însoțește foarte palid cântecul gregorian, spre a indica modulațiile și a umple pauzele.

Nimic nu reclamă în biserică noastră introducerea orgii în cult, chiar în cea mai benignă accepție și întrebuințare. Introducerea ei aiurea, cultivarea ei și chiar abuzul ei fac parte dintr'un întreg sistem de adaptare, care de multe ori a depășit intențiile autorilor.

Noi avem un tezaur de o mare bogăție muzicală și liturgică. Acest tezaur d'abia a început a fi cercetat și scos la iveală. Pentru punerea lui în valoare nu este nevoie de instrumente muzicale, căci instrumentele întinează curăția îngerească a acestor înalte inspirații, prin nuanța streină, teatrală și pasională pe care o au în însăși ființa lor. Căci liturgia nu este o solemnitate sau un spectacol, care să atragă curioși și amatori, cu grămada; nu este nici o simplă po-doabă artistică și culturală. Iar muzica re-

ligioasă prin însuș rostul său trebuie să în-lăture orice căutare de efect și de succes trecător.

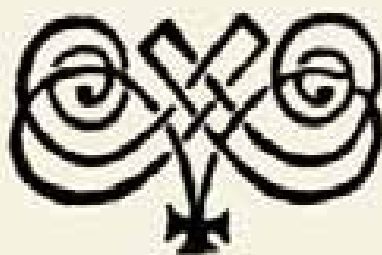
Ori cât ar vrea și ar căuta muzica reli-gioasă să se pună pe acelaș plan cu mu-zica profană, ea nu va fi în stare să o e-galizeze, căci muzica profană are la dispo-ziție un adevărat arsenal, pe care poate să-l utilizeze cu succes, pe când muzica re-ligioasă nu poate beneficia de armele mu-zicii profane, pentru că altul este cadrul de manifestare al acesteia și altul este ca-drul său.

De aceea, muzica profană poate între-buința unele forme consacrate de biserică, pentrucă printr'asta nu riscă nimic, ci din-potrivă se înobilează și se îmbogățește, în timp ce muzica religioasă se coboară ieșind din granițele sale.

Avem, în repertoriul marilor compozitori, atâtea exemple strălucite de înobilare a muzicii profane, prin utilizarea temelor re-ligioase și prin transpunerea lor și a nuan-ței lor de puritate, sinceritate și simplitate într'un mediu de pasiune și dramatism. Și astfel, pe cât se luminează mediul profan prin suflul muzicii religioase, pe atât se întunecă mediul religios prin suflul muzicii profane.

Iar ceea ce ne lipsește, nu este instru-mentul, care nimic n'ar proba, ci este ștlința muzicală de care avem atâtea nevoie și care singură ar putea pune în evidență frumu-sețea neașteptată a inspirației, însemnată și păstrată în documentele nenumărate, muzicale-liturgice, ale orientului nostru.

Pr. I. D. Petrescu

Pentru înnodarea firelor rupte de duhul pașoptist

„Smerenia călugărească” — „iubirea pentru cartea bisericească” — „știința cheltuirii banului Bisericii” — precum și marea însuflețire națională — avuție duhovnicească moștenită dela prea luminatul și mult osârdnicul Paisie, înfloresc, din ce în ce mai puțin, în jețurile vlădiciei românești.

„Bunii următori ai datinelor de ctitorie și cultură”, sunt tot mai rari.

Vlădiciei după chipul lui Grigorie, Veniamin și Calinic „petrecători de aspră viață schivnicească, neștiind prețul banului, de vreme ce îl imprăștiu darnic în faceri de bine, și viețuiau în sfințenia muncii și înfrânării”, sunt urmași în scaun de oameni prea pământeni, ca să mai poată fi cinstiți chiar de „cei mai antireligioși din noul curent apusean, care stăpâna statul cel nou”.

„Șirul curașilor călugări fără arginți, al ctitorilor de cărți și lăcașuri de închinare, al sufletelor de arhieriei, cari, o clipă nu și-au inchipuit că fapta ori gândul lor scapă de supt ochiul privighetor al lui Dumnezeu”, se rupe.

Se vîră, în schimb, vlădici „volteriani” de felul lui Ilarion, cari ținură, fără folc, pentru sufletul neamului, scaunele vredniciei arhieresti.

„Alte școli decât mănăstirile, alte cetiri decât ale vechilor cărți de asceză, alt mediu decât al fraților din *obștefittie*, altă tradiție decât aceia, care printr'un lung șir de ierarhi se urcă până la Alexandru cel bun al Moldovei și până la Alexandru fiul lui Basarab al Țării Românești, dădură, în forme prescrise de un stat încalcător, în puterea altor doctrine de cărmuire decât ale Voevozilor, o altă generație de arhieriei, Bisericii românești”.

„Școlile cele nouă trebuiesc urmărite în tău”, pentru a li se vedea influența pe care au avut-o asupra oamenilor și rosturilor vieții bisericești.

„Dacă ar fi trăit seminariul din Neamț, în chiliile însuflețite de Paisie, cu profesori purtând rase de călugări”, el ar fi pregătit clerici, potrivit cu datina.

Dar cu profesori, foști uniți, cu folklo-

riști, cu „apuseni”, școlile de „bogoslavie” ale rumânilor nu-și puteau, în niciun chip, împlini chemarea lor.

Se vorbea acum de „state de personal”, de „sîmbrii”, „amploniași”, „vicari”, „consistoriu”, „case de rezervă”, toate, tot atâtea „măsuri de umilință și jignire”.

Urmă lovitura lui Cuza Vodă, secularizarea violentă și fără despăgubire, după tradițiile revoluției franceze, din ideile căreia se inspira noul Domn...

De acum înainte, supt Domni regulamentari, umbre sfioase se urmează, după placul partidelor din Adunări. Jocul boterilor, influențele consulilor își aveau partea lor în aceste alegeri cu „bilete”, în care ai fi găsit orice alta, decât coborârea, afirmată de Biserică, a Sf. Duh..

Episcopiile rămân vacante câte cinci, zece ani, atât pentrucă candidații se întrec care să dea mai mult pentru darul cel vânează, cât și pentru că lăcomia alegătorilor nu mai cunoaște nicio margine, nu poate fi mulțumită nici cu cele mai însemnate sume de aur...

Cât de departe era de la acești slabi episcopi săraci, plecași către societatea mireană care-i alesese după lungi vacanțe și îndușmăniți între sine, prin aceiași ambiție de a fi mitropoliți — nemai fiind acum vechea normă de înaintare normală — până la idealul pe care-l avusese Veniamin: „În tot anul măcar odată a se aduna arhieriei eparhiilor împreună cu mitropolitul lor, a se sfătui și a face chibzuirile putincioase pentru sporiul theoseviei și creșterea bunelor năravuri sau moralității evanghelicești între credincioșii Bisericii, ca nici credința fără lapte, nici fapta fără credință să se vadă rămasă”.

Stăpânit în toate de ideile franceze, sfătuit de oameni, cari n'aveau, cu aceleași idei, cunoștințele speciale de istorie și canoane cari s'ar fi cerut, Vodă Cuza voia să desăvârșească opera începută de Alexandru Ghica și Mihai Sturza, a desbrăcării de orice autonomie, putere și autoritate a

Bisericii, surghiunită în regiuni pur spirituale, care sunt, bisericeste, vecine cu moartea.

Se începu deci statificarea, laicizarea, *descălugărirea* Bisericii. Și s'au găsit clerici care s'o ceară.

Biserica fu tratată în același chip ca orice serviciu de stat.

Averi episcopale, fură luate în administrație de puterea civilă, schituri fură închise, printr'un simplu vot al adunării, iar în chiliile lor fură chemați cerșetori sau școlari; mitropoliți bruscați grosolan, suspendați pentru neascultare și trimiși în surghiun.

Un sinod general va fi ales, la protopopie întâi, apoi la prefecturile din orașele unde stau episcopii; el are o misiune mare: hirotonește pe arhierii, stabilește parohiile, cercetează cărțile bisericesti, îngăduie călugărirea — pentru care un regulament special prevedea vârsta de 60 de ani, sau 50 pentru femei, ori infirmități—supraveghează pe episcopi, li judecă în certele lor, primește apeluri împotriva hotărârilor și stă la dispoziția Guvernului cu sfatul său lămuritor.

Din vechiul episcopat canonic, făceau parte Nifon, păzit în toate mișcările lui și Calinic de Râmnic, indiferent pentru astfel de vâlmașaguri ale lumii.

Se încerca a da țării calendarul apusean; sinoadele de călugări și preoți, prezidate de către un preot mai popular, degenerau în scandaluri și erau lipsite de orice autoritate. Un director de seminar, arhieriu, trăsese asupra unui mitropolit. Se merse până la memoriul către Consulii

După „Tiranul Cuza”, constituția dela 1866 lua din dorințele Adunărilor ad-hoc autocefalia, sinodul, unul singur „central” și rezervă chestia numirii sau alegerii de episcopi, viitorului.

Seminarile căzute cu totul în mâna statului, fură de mai multeori desorganizate și organizate.

În 1893, preoțimea trece supt un nou regim de salarizare: la sate o plătește statul dintr'un nou bir comunal special; la orașe o plăteau, când vroiau, după un tarif fixat de lege, comunele.

Facultatea de teologie, aproape fără legătură cu Sinodul, care însă avea și el un drept de recomandare a profesorilor, lu-

sese întemeiată pentru a se avea preoți urbani cu titluri academice.

Protopopii se numeau cu, voia ministrului, de partid.

Se introduseră procurori ecclesiastici, (de model rusesc) defensori, consistorii eparhiale. Se înființa o Casă a Bisericii, o tipografie a cărților bisericesti și revista „Biserica Ortodoxă Română”.

Pretutindeni era vizibilă nuanșa politică a celui care numia funcționarii bisericesti, iar consistoriile eparhiale erau numite supt asupiciile autorității laice.

Dar felul de alegere al episcopilor li supunea fluctuațiilor și intereselor politice, uneori chiar intereselor personale.

Episcopii nu mai puteau veni din mânăstiri, dintre care cele mai multe deveniseră închisori, spitale, aziluri, uneori și școli, sau ruine, iar celelalte erau lăsate în seama unor egumeni ignoranți și fără demnitate, cari se impuneau alegerii episcopului pentru un motiv sau pentru altul.

Acolo nu mai era nici cărturărie, nici gospodărie, nici râvnă pentru biserică și simț al chemării ei:

Cu două-trei mânăstiri model, dintre cele cu nume glorioase, bine organizate și cuprinzând în ele seminariile, apoi Facultatea de Teologie, condusă în spirit bisericesc, de arhierii, și Tipografia cărților bisericesti cărora li trebuie formă practică, material trainic, text curat și limbă adevărat românească, în locul limbii modernizate, care a fost așa de mult și cu dreptate criticată, adevărate pepiniere de episcopi și arhierii, am fi folosit mai mult decât cu toate paraginile existente.

Preoți scoși de supt tutela ministerului de culte. Nici într'un caz, dintre preoții trăiți în mediul laic, materialist și sceptic, amestecați în viața politică, legați prin interesele familiei lor din preoție, nu s'ar fi ridicat episcopii, prin voturi date potrivit cu interesele unui partid, astăzi ale altui partid mâine, în folosul unor clerici văduvi foști profesori și elemente cunoscute în luptele politice.

În acest chip scandalurile din 1896 și 1909 ar fi putut fi înlăturate.

Și poate nici reforma bisericescă inspirată ministrului Haret din 1910, inspirată de sfătuitoarii săi mireni, cari trecuseră prin școli de preoție, puternic influențată de

spiritul protestant, și anume direct, nu prin Ardeal, nu s'ar fi produs.

„După războiu, cele dintâi locuri din biserică țării mărite fură oferite episcopului Miron Cristea dela Caransebeș, preoșilor văduvi: Duma, Teculescu și Stroia și preotului divorțat Lazăr Triteanu.

Sunt aleși încă 2 preoși divorțați: Gheorghe Niculescu la Buzău și Pompei Morusca în America.

„Opera d-lui Lăpădatu, adusă la îndeplinire în anul 1925, la peste zece ani după încercarea neisbutită a lui Haret e inspirată și de unele amintiri istorice și de tendințele noului spirit în România Veche, dar mai ales de ideologia șaguniană a ortodoxiei ardelen.

Baza va fi deci, pentru alegere, ca și pentru guvernare, în rosturile cele mici din fiecare eparhie ca și în cele mari ale întregii biserici ortodoxe românești, Adunarea de asociere a episcopilor cu preoșii dar și cu un număr covârșitor de mireni.

Legea Lăpădatu n'a dat rezultatele dorite de toată lumea.

Alegerile s'au făcut după normele politicianismului năvălit, prefecți puindu-și candidaturile fără să aibă nicio tragere de inimă pentru biserică și pretinzând ca nimeni să nu fie trecut cu un mai mare număr de voturi, decât dâșșii; bătăi au avut loc și înaintea Altarului, iar a doua zi, după aceste eforturi disperate, sălile Adunărilor cea mai mare fiind chemată la o prea mare distanță, erau în cea mai mare parte goale și puținii prezenți, mai mult clerici, mulțumindu-se cu ascultarea unor procese verbale de cea mai uscată datină cesaro-crăiască.

„Nici învățământul seminarial, condus ca acela al mirenilor, nu s'a resimțit de începerea, dorită, a unei noi ere.

Marasmul unei stagnări, în care nu se puteau produce slabe mișcări decât atunci când se amesteca politica dominantă! Regimul venit din legea dela 1928, n'a avut o singură zi mare.

Nici creațiunea Patriarhatului românesc n'a sguđuit o societate clericală, împiedecată încă de mult, de a forma din nou un adevărat organism.

„Ideia mijia de mult în mintea câtorva cărturari, dar și aceia laici. Biserica ea însuși neavând vitalitatea, coeziunea, mândria necesară pentru a râvni ea însuși o țință așa de înaltă.

„Istoricii — căci numai dela dâșșii a plecat mișcarea, și numai prin amestecul lor hotărător în politică ea a biruit — știau cât de largă fusese vechea autonomie a Bisericilor din Principate, cât de înalt loc avea pe la 1600 Mitropolia Moldovei, bucurându-se de drepturi patriarhale, cât de mare a fost în tot orientul creștin jertfa pentru legea țărilor noastre și ultimele împrejurări cari au scos din circulație Rusia, patroana ortodoxiei, erau de natură să încurajeze asemenea tendinți.

„Deci s'a făcut (1925) solemnă proclamare a unei Patriarhii care nu putea lipsi nici pentru aceia că Sârbii aveau un patriarh, și exarhul patriarhal bulgăresc era mai mult decât un mitropolit primat.

Camerile au votat legea de creațiune, Bisericile celelalte ale credinții răsăritene au primit fără protestare pe noul Patriarh, Părintele Miron al României unite, trimițând chiar până și emigrația episcopală a Rusiei delegații lor la instalarea lui solemnă.

Ba chiar împrejurările au adaus la prestigiul acestui șef al ierarhiei românești situația de regent prin statutul constituțional.

Și totuși, hotărârea luată, prea ușor, și fără cunoștința psihologiei populare, complexă, conservatoare și mistică, de a primi calendarul apusean, a provocat o scisiune care durează încă, întărită și de o momentană cedare, pentru motive electorale, nu numai în Basarabia, dar și în părțile de către munte ale vechiei Moldove¹⁾.

Mănăstirile se găsesc în aceeași stare de lipsă materială. Ici și colo zidurile lor au fost restaurate. Pentru duhul și viața din ele nicio înțelegere sau una foarte greșită și destul de primejdioasă: școala de călugărițe infirmiere e o dovadă.

Seminariul pentru călugări, cărmuit aproape exclusiv de ministerul educației naționale, care-și numește profesori, e drept uneori și cu încuviințarea biroului arhiepiscopiei, cu toată râvna câtorva călugări, dascăli și duhovnici, tânjește...

Pușcăriile continuă să se adăpostească în locașurile sfintei monastiri și sunt vlădici cari trimit pe călugări și călugărițe,

acasă, să întemeeze, căsnicii, și gospodării.

Stareții sunt numiți după criteriul economice. Venitul gospodăriilor monastirești, unde sunt, e la dispoziția contabilității personale a episcopiei.

Tipăriturile, cu foarte rari excepții, (de pildă, *Molitfelnicul*, îngrijit de Pr. Nic. M. Popescu), rari, inutile și de cele mai multe ori, făcute de oameni nepricepuți. (Vezi: *Ceaslovul*, ultima ediție, *Apostolul* și vreo 2-3 reviste arhiepiscopoești la care se pot adăoga multe din revistele eparhiale).

Face excepție Biserica Ortodoxă Română, intrată pe mâini bune.

Schimbarea calendarului, filoanglicanismul, radiodifuziunea Sf. Liturghii, și alegerea episcopilor dintre preoții divorțați, sunt suficiente mărturii de iresponsabilitate în materie de doctrină și disciplină.

Transformarea Seminarilor în licee confessionale — este un nou succes al spiritului de secularizare...

Iar încercarea, până acum neisbutită, de a scoate Facultățile de teologie din universități, pentruca sub forma academiilor ele să fie cărmuite exclusiv de oamenii bisericii pornește din alte motive decât acela, nobil și legitim, de a le *Induhovnici* mai adânc. Pentrucă altfel, cea dintâi grijă ar trebui să le fie, reformatoților zeloși ai învățământului teologic, să-și creeze pe adevărații cărmuitori în stare să implinească această lucrare de *Induhovnice* a școlilor de teologie. Cu vlădici ieșiți din cluburile politice și șantajati, pe multe chestiuni inavulabile, de politicieni, sau recrutați pe baza unei sentințe de divorț fie și bisericesc, reorganizarea învățământului Sfinței Teologii și a vieții viitorilor preoți, dascăli și arhieriei, înseamnă, în realitate, o cumplită dezorganizare a lor.

O reformă reală, bogată în rezultate, începe cu *omul* — nu cu *instituția*. Când ai oamenii, ei vor putea, fără niciun efort sau conflict, să impună reforma — care reformă în acest caz va fi primită de toată lumea, cu entuziasm, cu unanimitate.

Un dascăl de teologie, sau un student teolog, nu se va simți fericit când se va pomeni, printr'o lege, sub controlul cuiva, care se încurcă în catechism, în tipic și de atâteaori, în riscurile și neprevăzutul unor intime complicații sentimentale.

1. Am excerptat din Istoria Bisericii Românești, vol. II, ed. II-a revizuită și adăugită, de N. Iorga, București, 1930.

Mărturie stau pentru oricine măsurile după cari ierarhii își aleg pe sfetnicii lor: revizori, protopopi, consillieri și uneori chiar vicari.

Școlile de teologie — nu trebuie să devină *școli personale*. Ele sunt ale *Bisericii*. Și de multeori unii oameni ai Bisericii sunt împotriva Bisericii. Din ignoranță, din deficiență mintală, sau numai din capriciu. Fericite vremi vor fi acelea când școala de teologie va deveni o cetate duhovnicească ferită de șgomoful veacului, cărmuită ca de niște îngeri de cei mai îmbunătățiți duhovnici pe care îi are Biserica, adică de vlădici — cu priviri de heruvimi — luminați ca marii teologi, ierarhi și dascăli ai veacurilor de odinioară, și curați în viața lor cea tainică, asemenea lor!

Dar până atunci, judecând după ce avem vedem și știm, *nu*. Ar fi o prea mare primejdie pentru sporul vieții noastre duhovnicești.

Intr'un stat creștin, toate problemele se pot rezolva fără dificultăți, lupte și victime.

Dar acest stat e numai o vedenie, o dorință, o insetare a inimii.

Patriarhatul rămâne *nominal* și de *fașadă*, câtă vreme prestigiul lui duhovnicesc nu se simte nici în lăuntru, nici în afară.

Pentru cuprinsul actual al vieții noastre duhovnicești el e prea mult, e o povară. Și uneori, e chiar ca și când n'ar fi.

Nu este ne semnificativ faptul, încercarea, insistența, uneori inelegantă și ofensatoare, a catolicismului autohton de a-și fixa o sucursală a „Propagandei” în universitățile noastre *naționale*, nu?...

Noi, însă, se pare, că n'auzim, nu vedem și nu înțelegem nimic, ca turiștii, *cel necuvântător*, de pe Vezuviu.

Noi facem fabrici de lumânări, de vase sfinte și de sanitare; trimitem *condici* (cete legate) pentru a consemna în ele, isprăvile vremii (ce comedie!) și, cu o vorbă veche românească, „ne furăm căciula”.

Orice avocat provincial, ajunge ministru „de rezort” ne bate din picior, iar noi, obedienți, ca niște masoni, șinem ședințe interminabile, ca să găsim formule, *nu de protest ci de evaziune* și „de *compromis*”.

Îngeunchiem și închinăm steagul la orice încercare de șantaj, uitând să mai aplicăm, sancțiunile canonice, prescrise, pentru eretici, insolenți și impenitenți.

Se înțelege ar fi „*rtseant*”. O chilie de mănăstire ar fi prea incomodă pentru un

palatin. Iar slava cu care Dumnezeu și istoria încununează pe martiri nu mai se duce pe nimeni.

Lașul, trădătorul și simoniacul, care cad la toate tranzacțiile sunt socotiți *oameni de tact și încă pastoral*.

Iar vitejia, cu toate jertfele la care ea te obligă, este considerată *imprudență, dezechilibru, demență. Nebunul pentru Hristos* i se recomandă tratamentul nevrologului și psihiatrului. În acest timp „săracii de bună voce”, ajung milionari, magnați, și desigur, gadareni...

Iată de ce putrezesc stâlpii și încep să se dărâme turnurile de veghe.

Conservăm, aproximativ, formele vieții și ale tradițiilor curate — dar n'avem nicio legătură organică cu fondul, cu substanța, cu viziunea care ar trebui să le umplă și să le însuflească.

„*Filacterile!*” *Filacterile!* Prea sunt vizibile și exclusiv admirabile!

Teologia ortodoxă se învață la Strasbourg la New-York și la Sorbona. Oficial! Cu stipendii! Și pe baza excesului de lichelism. Merit unic al atâtor beneficiari ai lucrurilor celor mai înalte, în biata noastră viață bisericească”.

Gândim strâmb, scriem stupid, revizuim rușinos, totul pentru bunele servicii cu care ne simțim obligați față de chimirul personal sau al „prea deaproapelui nostru”, fiică, ginere, nepot sau... numai „simpatizant”.

*

„Legăturile organice, alcătuirea culturală,

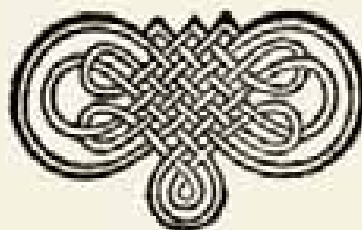
atmosfera religioasă, refacerea continuității cu un trecut aproape complect uitat, acestea se cer în toate provinciile ortodoxiei românești care, cu 5 Mitropolii pe țări create de împrejurări istorice acum dispărute și de stăpânirea străină, nu poate, cu toată unitatea unui Sinod care nu și-a aflat încă drumul sigur, avea o acțiune concordantă de care, față de concurența sectelor năvălitoare și de înaintarea spiritului de negație, ar avea atâta nevoie”. (N. Iorga, Ist. Bis. Rom. vol. II, p. 307).

Pentru înnodarea firelor rupte de duhul „pașoptist” și de un alt „duh” *mai nou*, al cărui nume nu-l pomenim aci deocamdată, să ne rugăm lui Dumnezeu ca toți ocârmuitorii sfințiți ai Bisericii noastre, să fie găsiți, ca Grigorie, îmbrăcați într'un cojoc, citind din Sf. Ioan Gură de Aur cât este de înfricoșată dumnezeiasca Taină a preoției, într'o chilie, în care să se aște drept pat o scândură acoperită cu rogojină, o icoană, o măsuță de scris și o pereche de desagi plini cu cărți.

Vremile lui Paisie ale lui Veniamin și ale lui Grigorie nu se pot întoarce decât prin oameni cu chipul lor duhovnicesc — aleși de Dumnezeu, chemați de Dumnezeu, chemați de vremi și doriți de oameni — nu ieșiți din anticamerele politicianilor fără Dumnezeu și din concurența electorală a partidelor în subordine masonică.

Pentru această nouă luminare a Bisericii noastre, trebuie să încingă scaunul Celui Prea Înalt rugăciunile, smeririle, lacrimile și ispășirile neamului românesc întreg.

Preotul Grigorie Cristescu

Cruceri noastre

Acum patrusprezece ani de zile prezentam eu, într'o revistă de provincie, unele lucrări de migală ale crucerului *Muşat Diaconul*. Arătam atunci o serie de cruci răs-

Cruce de Diac. Muşat, 1785. Se vede numele lui săpat pe pila crucei.

pândite prin bisericile din satele de munte din Argeş şi Vâlcea. Pe vremea aceea nu isbutisem să aflu unde trăise acest Muşat diacon; dacă a fost pe lângă vreuna din mănăstiri, sau schituri din jurul Coziei sau poate numai un simplu ţăran, diaconit ca să scape de corvezi şi de dare.

Mai târziu, umblând din sat în sat, am isbutit să aflu că trăise între 1760 şi 1820 în satul *Glurgluveni*, nu departe de Râmnicu-Vâlcei; că meşteşugul acestui diacon l-au mai avut şi alţii. Crucile lor, care de care mai înflorate, împodobesc până azi—sfintele altare — sau pereţii caselor noastre de ţară.

Cel mai complicat tip rămâne însă tot cel făcut de Muşat diacon.

Din cercetarea acestor cruci, se desprin-

de o constatare destul de interesantă: aceşti cruceri sânt mai peste tot din acelaşi şcoală. Tipul de cruce, slovele şi podoabele, sânt aproape aceleaşi. Unii merg — copiind modelul — până acolo încât reproduc şi semnătura lui Muşat diacon, deşi crucea este lucrată uneori cu 40 de ani după moartea lui.

Meşterul care creiază tipul cel mai răspândit este tot Muşat diacon. El trebuie să fi fost nu numai un meşter iscusit, dar şi un cărturar şi un miniaturist tot aşa de îndemânic. Slovele şi mai ales rozetele sânt reproduceri fidele după cele ce se văd în manuscrite. Chipul Mântuitorului ce-l am pe o cruce găsită la Părintele Ilarion în Sălătruc, cu trăsături destul de fine — pe

De la stânga spre dreapta :

Cruce din lemn de păr. Leat 7271 (1764). Meşterul trebuie să fie din Jibla unde au fost pe vremuri destul meşteri săpători în lemn şi piatră, cum de pildă Atanasie cel care sapă pisania bisericii din Fedeleşolu la 1702.

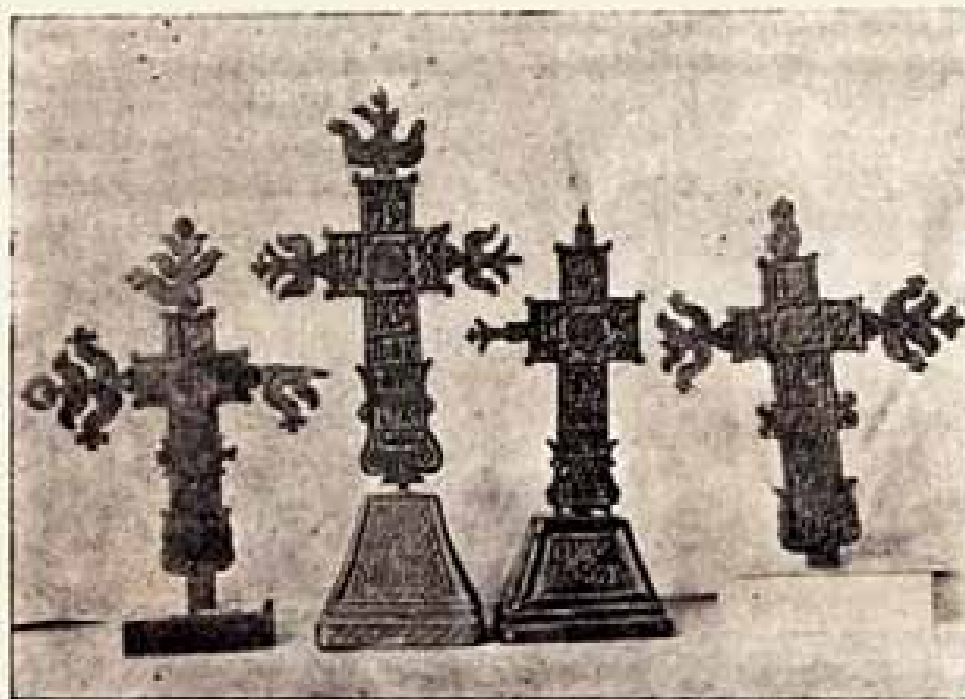
Cruce din cele făcute de Muşat Diacon lucrată, între multe altele. Fără pişă şi fără listarii braşelor, din 7291 (1783).

Cruce din lemn de prun, din 1810, Ian. 5. Probabil tot de Muşat.

un fond de aur așternut pe un strat de cretă — îți arată în dată că și meșteșugul acesta îi era destul de bine cunoscut.

Am în față un album în care se văd obiecte lucrate cu migală și dragoste de țărânul nostru — furci de tors, căușe și linguri — ciomege, sau fluieri. Și compar podoabele de pe acestea toate cu cele care mi împodobesc colecția de cruci. Prea mare

flamboaiant. Iau, de pildă, aceeași cruce din Sălătruc (Argeș) și urmăresc dezvoltarea subiectului. Crucea propriu zisă este făcută din brațe egale — în cadrul ei e zugrăvit Domnul Hristos de-o parte, de alta Maica Domnului și Ioan. Deasupra brațelor să văd destul de clar ca niște limbi de flacără ce pălpâie ridicându-se tot mai sus — chiar decorul după aceste lăstăriri ține samă de

1. Cruce de Mușat diacon, leat 7309 (1800). În starea de azi.
2. Cruce în genul lui Mușat din 1791 (7289).
3. Altă cruce în genul lui Mușat, de Pană preot. (1784) ca și cea de sus e departe de frumusețea și armonia liniilor celor lucrate de Mușat.
4. O cruce tot de Mușat din 1792, rău păstrată. (Toate în colecția mea).

deosebire nu este. Crucerul este un cărturar dar stilul lui tot din străfundurile artei populare își trage seva. Toate chenarele din linii împletite sau răsucite, toate acele încrustări decorative sunt ca luate de pe furca de tors, sau de pe băta nelipsită din mâna bărbatului.

Este, totuși, ceva care depășește stilul acesta popular. La crucile lui Mușat găsim podoabe ce nu prea se găsesc aiurea. Așa de pildă peste tot crucea este împodobită cu raze sau înflorituri între brațe. Aici, din fiecare braț înșenesc, ca niște lăstăriri de flacără, alte brațe. Aceste brațe aduc cu linia imediată și împletită a stilului gotic

idee — luând înfățișare de flacără. Stilizarea este minunată. Chiar la bază crucea pare că se ridică din flacări. Poate că a... nemerit să realizeze acest tip de cruce atât de frumos, dar se poate să fie și o intrupare a unui gând, a unei idei, căci iată, pe pîua în care este înfiptă crucea stau doi șerpi gata să se încaiere. Alte ori sînt numai flăcările stilizate ce ar ieși din gura acestor balauri. Crucea se ridică biruitoare înfiptă pe tărîmul stăpînit de șarpe. De șarpele care a îmbrîncit lumea în focul păcatelor.

Acești smeriți meșteri de cele mai multe ori nici nu și-au lăsat numele ca să fie

Cruce din lemn de pâr; fără însemnarea anului. Aflată în orașul Râmnicu-Vâlcei. (Colecția G. Racoveanu).

știut. Abia dacă au încrustat leatul când au făcut crucea. Câte unul însă își lasă numele, nu atât ca să știe lumea de isprava lui, cât pentru ca să fie pomenit și el în rugăciunile ce se vor face; să nu i se uite numele în ceata dreptilor. Așa se face că știm de acest meșter Mușat diacon, de Pătru preot și de Pană tot preot și el, dar mai stângaci în săparea slovelor și a înfloriturilor.

N'ar strica să se dea o raită după aceste podoabe și să se afle cât mai este vreme de numele acestor meșteri. Că și ei merită să fie luați în seamă pentru râvna ce-au avut de a împodobi cu meșteșugul lor lucrul bisericesc și sfânt.

Pr. Dom. N. Ionescu

Noi, falsificatorii..

Cunoscând eu, desăvârșit, răul nărav și știința teologică cea prea puțină a domnului Ion Nichifor Crainic profesor definitiv la Facultatea de Teologie din București, mă așteptam ca la articolul meu: *Teologul Ion Nichifor Crainic*, din numărul trecut al „Predaniei”, să răspundă în două chipuri: suduind, sau tăcând. Atât. M'am înșelat însă. Este adevărat că și pe acestea le face. Dar — spre nenorocul său—mai face ceva. Ceva grav. Ceva de vremi de desperare.

Mai întâi, potrivit năravului cel din sânge, se lamentează. Se văicărește, ciordind adevărul, că i-am batjocorit ființele scumpe (familia); că am urmărit să provocăm „turburare în suflete”, din carea turburare să iese linșaj (ca la America) asupra persoanei sale.

După aceea, spurcă. Spurcă totul: Predania, spiritul, colaboratorii, hârtia, tipografia ei. (Asta era de așteptat). Pe nume ocărăște numai pe domnul profesor Nae Ionescu și pe părintele profesor Grigorie

Cristescu. (Eu cer, din toată inima mea, scuze acestor mari colaboratori ai mei, pentru toate ocările care, din senin, s'au abătut asupra-le).

Odată puse și astea la punct, d-l Nichifor Crainic se hotărăște la actul de curaj, la actul desnădejdiei: *tăgăda*. De scrisul său nu se leapădă. (Mărturisesc aci că—deși cunoșteam opera lui Budai-Deleanul—la atâta cavalerism nu mă așteptam!) Nu se leapădă de scrisul său. Dar face altceva: afirmă că ce am dat noi, în *Predania*, din acest scris e fals; că sântem *exorcist*; că *nu e nimic adevărat* din tot ce am scris; că *am îndus lumea în eroare*; că în acel articol al său (din „*Gândirea*” an. III, Nr. 11) nu este vorba de cultul sfinților, nici de moaște, nici de rugăciunile noastre către sfinți. Auziți-l, vă rog:

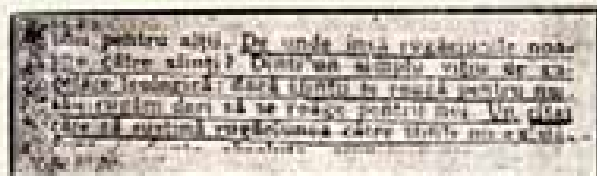
„Articolul există și-l poate controla oricine: nu e vorba în el de Sfânta Fecloră, nici de contestarea icoanelor, nici de contestarea sfințelor moaște, nici de contestarea cultului sfinților, nici măcar de contestarea rugăciunii către

sfinși Toate aceste chestiuni sînt invenții și ex-crocherii ale „Predaniei” ca să inducă lumea în eroare!” (v. „Falsificatorii dela Predania” în *Sfarmă Piatră*, an. III no. 103, din 18 Noemvrie 1937).

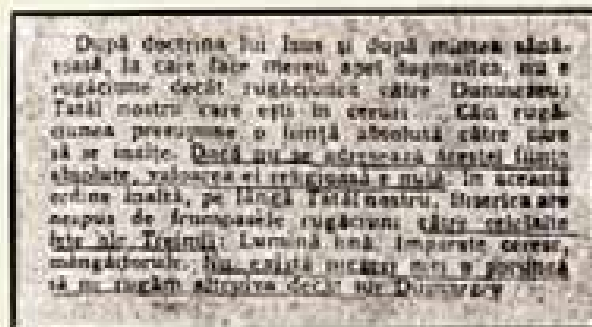
Prinurmăre, lucru clar, bob numărat : nu-știu, n'am văzut ; invenție, tâlhari, excroci ; articolul există și poate fi controlat de oricine !

Ce era să mai facem ? Ne-am... trans-

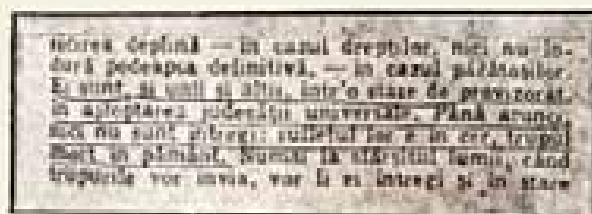
portat la Academie și am fotografiat arti-colul d-lui I. N. C. Din el dăm aci, în fac-simile, doar pasagiile pe care le-am dat în articolul *Teologul Ion Nichifor Crainic*, în *Antologhton*, precum și unul din articolul publicat în pag. 7 al numărului prezent. Cetitorii să judece. Să spună ei cine-i ca-lomniatorul, cine inventează, cine ciordește adevărul. Și cine-i excrocul.

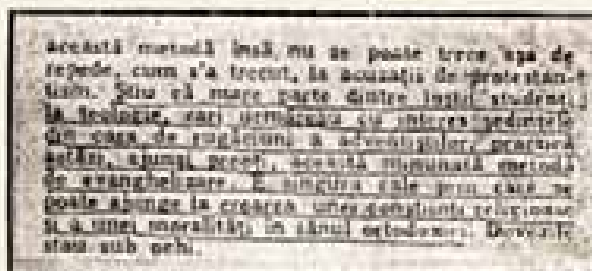
(Nichifor Crainic, Cuibul-cu-barză, în *Gândirea*, an. III no. 11).

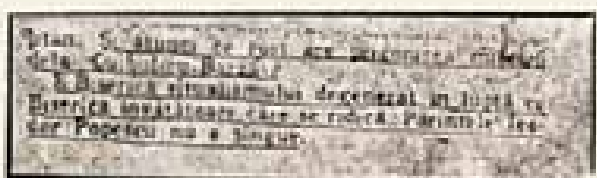
(Nichifor Crainic, Cuibul-cu-barză, în *Gândirea*, an. III no. 11)

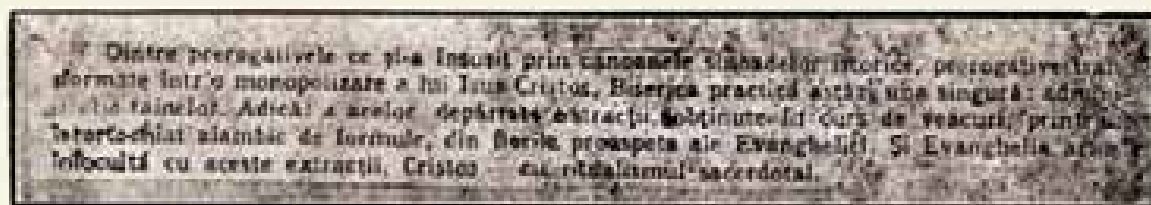
(Nichifor Crainic, Cuibul-cu-barză, în *Gândirea*, an. III, no. 11).

(Nichifor Crainic, Cuibul-cu-barză, în *Gândirea*, an. III, no. 11).

(Nichifor Crainic, Cuibul-cu-barză, în *Gândirea*, an. III, no. 11).

(Nichifor Crainic, Isus în țara mea, în *Gândirea*, a. II, no. 11-12).

Eu știu de unul — Ion al lui Iovan — care subtilizase unui consătean o păreche de pantaloni de dimie : îi luase de pe dorângă, din curtea omului (avea, e drept, nevoie mare de pantaloni). Apoi chiar a doua zi i-a

imbrăcat și a ieșit așa pe uliță. Iar când hoțul de păgubaș și-a văzut pantalonii lui pe Ion și l-a luat de scurt, Ion, indignat, l-a plesnit cu ciomagul. Și a fost derută, ce-i dreptul. (Până a doua zi însă).

D-l Ion Nichifor Crainic își protestește cetitorii. După ce tăgăduie existența citatelor făcute de noi, d-l Ion Nichifor Crainic dă, *din același articol*, cetitorilor săi un fragment cu care vrea să-i convingă că domina sa nu este împotriva „intervenționismului” Sfinților ; ci pentru. Cât se poate de *pentru*. Din acest fragment de articol — așa cum îl dă d-l Crainic — reiese, pentru orice om cu puține cunoștințe de doctrină, că pentru autorul articolului Sfinți sânt și Ioan Evanghelistul, și Vasilie cel Mare, și mitropolitul Dosofteiu al Moldovei și Eminescu.

„Cultul sfinților? Firește că da. Aceasta înseamnă pomenirea lor evlavioasă; apostoli și martiri, arhiepiscopi și teologi, poeți și apologeți, vizionari și asceți. Toți aceia prin sângele și creierul cărora a triumfat Iisus Hristos. Sfinți înseamnă creștinătatea istorică în care s'a abuciumat s'a făcut carne și suflet Evanghelia. Cine se poate socoti creștin fără să se simtă solidar cu această măreață istoricitate a doctrinei? A doctrinei trăite. Ei sânt pietrele din care s'a încheiat clădirea mistică a Bisericii. Amintirea lor e reazimul și îmbărbătarea celor șovăelnici. Treptele pe care ne suim către Hristos e însă focarul către care trebuie să se înmănușeze toate năzuințele; și ale noastre alături de ale sfinților, așa cum fiecare piatră sporește zidurile convergente în cupola din văzduh”.

Fragmentul din „Sfarmă-Piatră”.

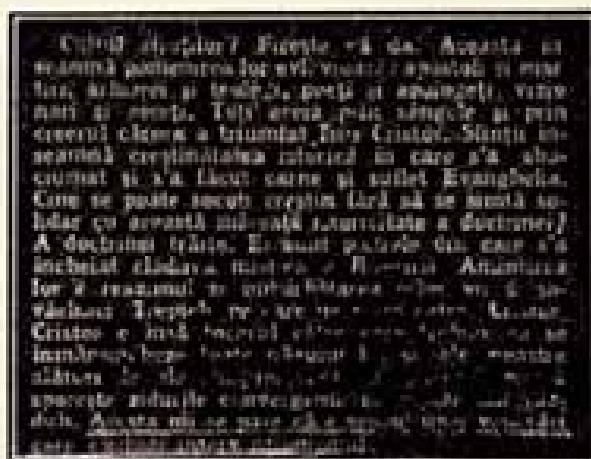
Prin urmare : *care exclude intervenționismul.* (Și asta chiar în plesa cu care vrea să se apere !)

Și altă probă... Dovezile pe care le-am depus aci ar fi, cred, suficiente pentru rușinarea celui ce a avut curajul să scrie, sub sem nătură, că *articolul său există și-l poate controla oricine : nu e vorba în el nici de contestarea sfințelor moaște nici de contestarea cultului sfinților, nici măcar de contestarea rugăciunilor către sfinți!* Dar pentru că e bine ca lucrul să fie deplin, să mai înfățișăm o probă, în chestia asta cu *excrocheria*. Să aducem mărturia scrisă, la vreme, a unui om care este exact de părerea noastră : că, adecă, d-l Crainic stă împotriva rugăciunilor că-

și Iancu Bălu (moșul meu) și Dobre, sau Granciu (moșul d-sale). Adecă toți cei cari formează „creștinătatea istorică”.

Fragmentul pe care-l dă d-l Crainic e — precum veți vedea mai jos — pe... aripa cântului. Categorie e doar *concluzia lui*. Pe care profesorul universitar Ion Nichifor Crainic o dosește. Ca să-și protestească cetitorii.

Dăm aci fragmentul servit de d-l Crainic bunilor săi cetitori și facsimilul fragmentului așa cum a fost el publicat în „Gândirea”.

(Nichifor Crainic, Cuibul-cu-barză, fragment așa cum este, în *Gândirea*, an. III, no. 11)

tre Sfinți și că este tare ignorant când crede că „problema” aceasta teologică nu e rezolvată în ortodoxie, — ortodoxia neavând, până azi, un document al credinței sale, definitiv.

Să aducem — vorba d-lui Crainic — părerea altui „nătărău” în chestia asta. Și să aducem chiar părerea profesorului de teologie *Preot I. Mihălcescu*. (Coleg și prieten).

Este interesantă părerea părintelui Mihălcescu, fiindcă acesta nu numai că se referă la același articol („Cuibul-cu-barză”), dar chiar *la aceleași texte* pe care le-am adus și noi în discuție. (Și apoi părintele Mihălcescu nu poate fi un tâlhar și un excroc, capabil de orice; ea noi, bunăoară!).

G. Racoveanu

Părintele I. Mihălcescu despre Teologia scriitorului Nichifor Crainic

„Domnul Crainic, unul dintre fruntașii literaturii noastre contemporane, este licențiat în Teologie și a luat o atitudine mijlocie între punctul de vedere al părintelui Teodor Popescu și învățătura bisericii ortodoxe cu privire la *cultul sfinților*. Pe când părintele Popescu vede în sfinți numai niște eroi religioși și nu admite nici rugăciunile de intervenire ale sfinților către Dumnezeu, după trecerea lor din viața pământească, nici rugăciunile noastre către ei, iar biserica noastră propovăduiește și unele și altele, domnul Crainic recunoaște pe cele dintâi, dar nu admite pe cele de al doilea.

Acest punct de vedere nu e ceva nou, ci a fost susținut, prin veacul IV, de ereticul Vigilanțiu. El se deosebete și de al pâr. Popescu și de al bisericii ortodoxe; e un pas înainte față de pâr. Popescu și un pas înapoi față de biserica noastră.

Ca teolog, domnul Crainic își întemeiază astfel punctul său de vedere:

Problema dogmatică ridicată în jurul „Cuibului cu barză” este o problemă nedeslegată, pentru că se referă la „viața de dincolo”... care formează capitolul cel mai obscur al dogmaticii.

Credem că domnul Crainic numește nedeslegată „problema” cultul sfinților, pentru că așa-l convinge Domnul său, iar nu pentru că este nedeslegată, căci biserica a rezolvit în chip practic această „problemă” chiar dela începutul înființării ei, de 1900 de ani, prin aceea că întotdeauna a venerat și a adresat rugăciuni sfinților, iar științificește sau mai exact teologicește și în chip formal, a rezolvit-o în sinodul VII ecumenic și în sinodul dela Iași din anul 1642. În deosebi „Mărturisirea Ortodoxă” a lui Petru Movilă, aprobată de acest din urmă sinod, este foarte lămurită, completă și precisă în acest punct și nu-i vedem lipsurile și contradicțiile nici în alte puncte.

oricât ar susține aceasta marele nomofilax al ortodoxiei, domnul Dragomir Demetrescu, pe care-l citează în sprijinul său domnul Crainic, și oricât ar fi aprobat-o congresul constantinopolitan de anul trecut.

Învățătura și practica bisertei de nouăsprezece ori seculară răspund cu succes la a doua afirmațiune a domnului Crainic, că „după doctrina lui Iisus și după mintea sănătoasă, nu e rugăciune de cât rugăciunea către Dumnezeu”. Sfinții părinți și marii dascăli ai bisericii, cum și sumedenie de luminați cărturari bisericicești din curgera veacurilor, atât din biserica ortodoxă cât și din cea catolică, vor fi înțeles doar și ei doctrina lui Christos și vor fi avut și ei un pic de minte sănătoasă, când au admis și învățat că creștinii se pot ruga și sfinților. Mintea sănătoasă spune că rugăciunile adresate sfinților sunt îndreptate către Dumnezeu, numai că nu sunt adresate Lui direct, ci prin mijlocirea sfinților căci biserica învață lămurit, cum se spune în „Mărturisirea Ortodoxă”, că „sfinții nu ne vin într’ajutor cu puterea lor, ci ei numai cer pentru noi harul lui Dumnezeu”. Sfinții duc, ca să zicem așa, rugăciunile noastre la Dumnezeu și se asociază la cererile noastre către Dumnezeu, adăugând la ele și solirile lor, așa că rugăciunile adresate lor sunt adresate lui Dumnezeu și dacă sunt împlinite, sunt împlinite de Dumnezeu, iar nu de sfinți.

Domnul Crainic crede că a descoperit „vițitul de cugetare teologică”, temelie falsă pe care se sprijină rugăciunile către sfinți și care ar fi următorul raționament: „Dacă sfinții se roagă pentru noi, să-i rugăm dec să se roage pentru noi”. Ei bine, acest raționament este absolut corect din punct de vedere logic și cu totul îndreptățit, necesar chiar, din punct de vedere moral.

Când afirm. că sfinții se roagă pentru

noi lui Dumnezeu, ca să zicem așa proprio motu, și această afirmațiune domnul Crainic nu numai că o admite, ci o întărește și cu citate din Sfânta Scriptură, de ce ar fi un vițiu de cugetare, să trag din această premisă concluziunea, că se cade ca și noi să rugăm pe sfinți să se roage pentru noi? Sfinții o fac și fără rugăciunea noastră, de ce dar ar fi ilogic să-i rugăm să facă ceea ce ei în tot cazul fac?

In slârșit „foarte dreapta observație de psihologie religioasă” pe care domnul Crainic o atribuie părintelui Popescu, că adică cultul intervenționist ar suprima strădania lăuntrică a credinciosului de a se desăvârși pentru că plătind d. p. acatist unui sfânt, conștiința lui e împăcată: sfântul, cu trecere la Dumnezeu, se roagă pentru el, această observație se potrivește cu învățătura p. Popescu, care tăgăduiește și rugăciunile sfinților pentru noi, nu se potrivește însă de loc cu poziția intermediară pe care o ia domnul Crainic în această chestiune, căci dacă omul dă acatist, se roagă și el sfântului respectiv, ca acesta să se roage lui Dumnezeu pentru el, ceea ce este invederat mai mult de cât dacă nu trebuie să se roage sfinților, pentru că ei se roagă lui Dumnezeu pentru noi fără a fi rugați de noi.

Observația părintelui Popescu se îndreaptă

(După revista *Biserica Ortodoxă Română*, anul XLII, Nr. 3 (516), pp. 178-179).

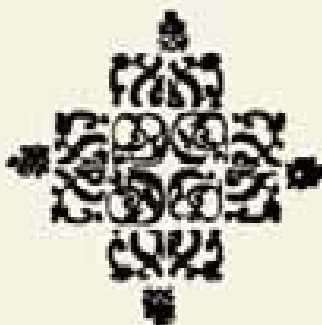
dar împotriva susținerii domnului Crainic.

Atât ca răspuns la articolul domnului Crainic. Expunerea mai pe larg, sistematic și documentat a cultului sfinților, așa cum se învață și practică el de biserica noastră ortodoxă, o vor găsi cititorii în mai multe articole ce vor apărea în corpul acestei reviste.

Ca încheiere, un sfat pe care-l dau domnului și de care nădăjduesc că nu se va supăra, pentru că i-am fost dascăl, sunt cu mult mai înaintat în vârstă de cât domnia sa și ca atare pot vorbi dintr'o experiență mai bogată și-i spun, fără nici o răutate lucruri pe care ori cine le va recunoaște, că pot fi de folos ori cui.

Domnia sa n'a făcut bine că a atacat în termeni violenți pe părintele Arhimandrit Scriban și că a aruncat, în treacăt, o ploaie de săgeți părintelui Grigore Pișculescu și câteva întrebări cu subînțeles părintelui Popescu-Mălăești. Domnia sa critică pe părintele Scriban, că a răspuns pe un ton nepotrivit și arogant scriitorului Nanu în polemica ce a avut cu el. Dacă însă Domnia sa a fost rău impresionat de felul de a polemiza al părintelui Scriban și nu aprobă tonul Sfinței Sale, de ce cade în acelaș păcat? De ce nu s'a oprit la o critică obiectivă, ci a alunecat pe povârnișul subiectivității și a recurs la expresiuni tari și asemănări jignitoare?...

Pr. I. Mihălcescu

Pentru solirile Sfinților. *Apostole al lui Hristos Dumnezeu, iubite, grăbește de izbăvește pre poporul cel fără de răspuns, că te primește, când cazî către dănsul. Că te-a primit când te-ai ruzimat pre pleptu-l; pre Carele roagă-L, de Dumnezeu cuvântătorule și norul păgânilor cel pus asupra noastră să-l risipească, cerându-ne nouă pace și mare milă. (Troparul sfântului Apostol și Evanghelist Ioan, de Dumnezeu cuvântătorul).*

Mucenicii Tăi, Doamne, intru nevoințele lor, cununile nestricăclunii au luat dela Tine, Dumnezeu nostru; că având tăria Ta, pre mucenicii au surpat: zdrobit-au și ale draclilor neputincioasele îndrăzniri. Pentru rugăciunile lor, Hristoase Dumnezeule mântuește sufletele noastre. (Troparul Mucenicilor)

Luminători luminați arătându-vă, dumnezeieștilor Mucenici, lumea cu lumina minunilor o luminați, stricând noaptea cea adâncă a boalelor totdeauna și lui Hristos, unuia Dumnezeu rugându-vă să ne dea nouă milă. (Condacul Mucenicilor).

Mare apărător te-a aflat intru primejdii lumea, purtătorule de chinuri, pre Tine cel ce ai biruit pre păgâni. Deci, precum mândria lui Ite ai surpat și la luptă îndrăzneț ai făcut pre Nestor, așa, Sfinte Dimitrie, roagă pre Hristos Dumnezeu să ne dăruiască nouă mare milă. (Troparul Sfântului mare mucenic Dimitrie, izvorătorul de mir).

Maî marilor Voievozi ai oștilor cereștilor rugămu-vă pre voi, noi nevrednicii, ca prin rugăciunile voastre să ne acoperiți pre noi cu acoperământul slavei voastre celei netrupești, păzindu-ne pre noi, cel ce cădem cu deadinsul și strigăm: izbăviți-ne din nevoi, ca niște maî mari preste puterile celor de sus. (8 Noemvrie. Troparul Soborului maî marilor Voievozi).

Maî marilor Voievozi ai lui Dumnezeu,

slujitori ai dumnezeieștelor slave, căpeteniile ingerilor și povățuitorii oamenilor, ceea ce este de folos cerești nouă și mare milă, ca niște maî mari Voievozi ai celor fără de trup. (8 Noemvrie. Condacul)

Din gura ta ca niște lumină de foc strălucind Darul, lumea a luminat, visteriile nelubirii de argint lumii a câștigat, înălțimea gândului smerit nouă ne-a arătat; ei cu cuvintele tale ne-ai înălțat, Părinte Ioane Gură-de-Aur; roagă, deci, pre Cuvântul, Hristos Dumnezeu, să mântuiască sufletele noastre. (Troparul Sfântului Ioan Gură-de-Aur, Patriarhul Constantinopolului).

Ca cel dintre Apostoli maî întâiu chemat și lui Petru frate adevărat, Stăpânul tuturor, Andree, roagă-te, pace lumii să dăruiască și sufletelor noastre mare milă. (30 Noemvrie. Troparul Sfântului).

Chip te-ai făcut înfrânării și prin dumnezeiescul Duh pre toți t-ai luminat; alegerea dreptei credințe o ai săvârșit și cu învățăturile lumea ai luminat și ai mutat cugetele celor rău credincioși, părinte cuvloase Grigorie; roagă-te lui Hristos Dumnezeu să ne dăruiască nouă mare milă. (20 Noemvrie, Troparul Sfântului).

Și pârtaș obiceiurilor și următor scaunelor Apostolilor fiind, lucrare ai aflat de Dumnezeu însuflete, spre suitrea privorții la cele înalte.

Pentru aceasta cuvântul adevărului drept învățând și cu credință răbdând până la sânge, sfințite Mucenice Ignatie, roagă-te lui Hristos Dumnezeu să mântuiască sufletele noastre. (20 Decemvrie. Troparul Sfântului).

În tot pământul a leșit vestirea ta, că acela a primit cuvântul tău, prin care cu dumnezeiască cuvînță ai învățat, firea celor ce sunt ai arătat, obiceiurile oamenilor le-ai împodobit, împărătească preoște. Părinte cuvloase, roagă pe Hristos Dumnezeu să mântuiască sufletele noastre. (1 Ianuarie. Troparul Sfântului).

Naționalismul sub aspect moral. Înlăturat, iată că intervine și un teolog (mai exact: un profesor de teologie, un doctor în teologie) în discuțiunea purtată asupra problemei raporturilor dintre Ortodoxie și Naționalism. Cel ce intervine este preotul Dr. D. Stăniloae, rectorul Academiei Teologice din Sibiu. Într'un articol publicat în *Gândirea* (Naționalismul sub aspect moral, *Gândirea*, an. XVI, nr. 9, pp. 417-425) părintele D. Stăniloae, după ce se pronunță asupra pozițiilor avute de domnii: Radu Dragnea, Nae Ionescu și Dragoș Protopopescu în această dezbateră, pășește sfinția-sa, profesor de Dogmatică, la lamurirea lucrului sub aspect moral.

Pentru ducerea la bun sfârșit a acestei sarcini, grele de purtat, părintele D. St. fixează, în cunoșcător, câteva principii de morală creștină:

a. „*ceace-l inevitabil nu poate fi păcat*” (îlindcă: „altfel ar însemna că Dumnezeu ne silește să păcătui”).

b. „*atâta timp cât ești în funcția pură de legitimidă apărare a neamului tău împotriva unor neamuri acaparatoare, nu putem spune că păcătuiești*” (îlindcă: „membrul națiunii e îndatorat de voia lui Dumnezeu ca atunci când e ostăș al statului să lupte, oricât același voe a lui Dumnezeu îi cere o atitudine exact contrară când e simplu particular”);

c. „*Când lupți pentru apărarea neamului, lupți pentru multe fețe omenești pe care le vrea Dumnezeu să vină pe lume*” (câci, se întreabă autorul articolului: „să fie un păcat să salvezi pe alți oameni când aceia sunt de un neam cu tine?”);

d. Înlăturat pr. D. St. arată de ce practic este imposibil să iubești pe toată lumea la fel:

„*Să slujești tuturor egal de mult? Dar pentru aceasta ar trebui să te preumblî continuu pe tot globul pământesc, să-i slujești fiecăruia, continuu grăbit că nu vei ajunge la toți... Haosul n'ar fi mai mic ca în cazul celălalt, abstrăgând de sforțările inutile pe care ar trebui să le facă fiecare până să se aclimatizeze în noul loc*”. (Pentru aceste motive, pentru cei ce nu-s lângă noi, părintele St. preconizează creștinăscă „*iubire în duh*”, pag. 422).

Soluția dată de părintele St. problemei este surprinzătoare. Surprinzătoare, pentru că autorul ei este preot, doctor în teologie și — mai ales — rector al unei academii teologice. Principiile enunțate de autor sânt cu totul vulnerabile. Și iată de ce:

a. Afirmația că *ceace-l inevitabil nu poate fi păcat* (îlindcă altfel ar însemna că Dumnezeu ne silește să păcătui), e catastrofală. Pentru câte fapte „inevitabile” nu e tras la răspundere — de Biserică — ortodoxul? Și pe bună dreptate: omul nu mai este în „frumusețea cea dintâi”. Și nu mai este, *nu din voința lui Dumnezeu*. Ci a Strămoșului. Cu care ne-am făcut platnici solidari. Cum putem urca atunci răspunderea la Dumnezeu?

Dar ca să scurtăm vorba și să venim la *dovezi*, câteva întrebări părintelui rector:

Soboarele Ecumenice vorbesc de fapte fără de voie. Să cităm:

„*Cu totul fără de voie este, și departe dela cel*

ce a început să arunce o piatră asupra unui câine, ori asupra unui pom și să nimerească în om. Căci pornirea a fost ea să-și izbândească asupra fiarei, ori ca să scuture roada; dar s'a împlinat, dela sine, ca iocitura, în trecere, să cadă alături; deci una ca aceasta este fără de voie”. Inșă omul a fost omorât. Ce spune despre această faptă părintele D. Stăniloae? Nu e păcat! Cum ar fi putut-o evita bietul om?

Dar Biserica ce spune? Soboarele ce hotărăsc? Iată:

„*Cel ce a ucis fără de voie, 10 ani va fi nelimpărtășit de sfințenie*”. (Și e firesc să fie așa, părinte Rector. După cădere, fiara e vrăjmașe omului; trebuie să te aperi de ea. Legile cosmosului s'au schimbat: pământul produce spini și pălămidă; piatra — pentru blestemul cel dintâi — în direcții din cele mai neprevăzute. Și toate acestea din pricina omului. Din pricina Strămoșului! Cum să nu fie vină, deci?)

b. Ar fi atâtea de spus despre „*legitima apărare*” și despre posibilitatea omului de a hotărâ când un stat este „*acaparator*” și când nu! (O lucrare cu titlul „*Uciderea de om*”, sub semnătura mea, va apărea — cu ajutorul lui Dumnezeu — încurând; acolo se vorbește pe larg și despre legitima apărarea aceasta). Acum, doar o întrebare: știe părintele D. St. ce hotărăsc Soboarele cu privire la cei ceucid pe tâlhari, pe jefuitori?

Să-i spunem noi: *dacă cel ce a ucis — fiind „în legitima apărare” — este mirean, se scote de la împărtășire; dacă e cleric, se depune din treaptă*. (v. Canon 55 al Marelui Vasilie).

Iară pentru a dovedi șubrezenia poziției sfințiel-sale când afirmă că atunci când îți aperi neamul în război nu faci păcat li voiu pune în fața părintelui D. Stăniloae hotărârea Soboarelor prin care cei ce via de pe front, unde au ucis pentru apărarea neamului sunt oprivi de la împărtășanie trei ani de zile „*ca niște necurați cu mâinile*”. (Și această „iertare” se dă doar luptătorilor pentru buna cinstire a lui Dumnezeu).

c. Justificarea găsită de pr. D. St. „*lupți pentru multe fețe omenești pe care le vrea Dumnezeu să vină pe lume*”, e debilă: lupți pentru multe fețe, pe care le vrea Dumnezeu, ucizând alte multe fețe... pe care de ce nu le-ar vrea și pe ele Dumnezeu?).

d. Explicația dată de pr. D. St. faptului iubirii, în practică și în duh, este de-a-dreptul înveselitoare: chestia cu „preumblarea continuă pe tot globul”, cu „aclimatizarea”. La toate aceste naivități i-ași putea răspunde că vecinul meu de apartament este un ovreiu. În București. Iară „ai mei” sânt la Turnu-Severin. Pentru ovreii mei, n'am nevoie nici de tren, nici de avion, nici de „aclimatizare”. Pot să sun și să fim față către față. Și totuși nu-i iubesc. (Poate că nici „în duh”). Pe câtă vreme pe cel dela Severin, ca și pe cel de pe Timoc, pe care nu l-am văzut, îi iubesc.

După acestea toate, poate va recunoaște și Părintele Dr. D. Stăniloae că pentru rezolvarea atâtor probleme de teologie câte a ridicat sfinția-sa, mijloacele de care a dovedit că dispune

na-l indicau, năicum, pentru arbitrajul țe care vrea să-l facă.

Vrednică de milă este osteneala celor ce vor să justifice legitima apărare, violența materială și războiul, cu „citate” din Evanghelia păcii. Pentru înțelegerea lor, le recomand acestora următoarele texte: *Esira. XX-13; Mat. V-21-23; Mat. V-39; Mat. V-40; Mat. V-41; Mat. V-44; Mat. V-43.* Evanghelia închide poruncile *desăvârșirii*, spre care *înde* creștinul. Sânt ele, aceste porunci, absurde? Istoria răspunde; nu! Unii dintre creștinii au isbutit să se *desprindă de veac*. Să lase „*patria și rudenia*”. Dar până acum aceste „*scoari din istorie*” — cum spune profesorul Nae Ionescu — s’au operat numai *individual*. Vor ajunge națiunile la plinirea, în veac, a poruncii din Matei V-48?

Noi până acum știm precis doar că, în ajunul sfârșitului, înalte de Judecată, vor fi *războaie* (Mat. XXIV-6; Marc. XIII-7; Luca XXI-9); că se va *scula neam peste neam și împărăție peste împărăție* (Mat. XXIV-8).

Dar mai știm ceva. Știm că pe creștinul care ucide *frăde de voe Biserica* îi oprește 10 ani deta Sfânta împărășanie; iară pe creștinii care *ucd* în războaie, același Biserică, *abia dacă-i oprește trei ani*. (Deosebite mare. Dar, totuși, vină. Vină de departe. Solidaritatea cu Strămoșul!).

Moralisți, dogmatisți și voi toți cel din același plămădă! Nu confundați *fapta creștinească*, cu *păcatul tertat*.

G. Racoveanu

Constatări... Răvna unor slujitori, necunoscători sau desprețuitori ai vechilor dreptate ale Bisericii binecinstitoare, a mers atât de departe, încât avem, azi, o sumedenie de înnoiri necuvicase, pe care le vom da, pe rând, la iveală, fără niciun gând de vrăjmașie și ocară; ci numai pentru a ajunge la o lămurire cinstită a ceea ce se cade și a ceea ce nu se cade să îngăduim în lucrarea sfântitoare a Bisericii și a celor ei alferosiți.

Așa, de pilda, încă de multă vreme, mulți preoți au găsit cu cale să „*electrifice*” sfintele locașuri, înlăturând, uneori chiar și pe Sfântul Prestol, lumânările de ceară, candelile cu untelemn deta sfintele icoane înlocuindu-le cu becuri multicolore, cu jocuri de lumini, ca într’un studio de teatru sau cinematograful.

Ba unii, pentru a realiza un efect mai mare, au înconjurat cu becuri tricolore sfintele icoane împărătești și zidurile pe care luminează chipurile sfînșilor.

Ferestre mari, pe care năvălește toată lumina și tot șgomatul de afara, au luat locul firidelor, prin care soarele se lurișă, el însuși sfîit de prezența tainică a Domnului Dumnezeuului și Mântuitorului nostru, din chivotul cel prea sfînșit.

Pronașul și nașul au fost „*amenajați*”, cu scaune sau cu bănci, pentru multele slăbiciuni ale trupului și pușina osărdie a dăbului.

Femelle au expropriat pe bărbați din strănile, numai acestora convenite și tot ele se imbulzesc, mai întâi la iconostas pentru miruire.

Mulți dintre liturghisitorii au introdus un stil de cântare, asemănător cu al canșonetelor și „*discurilor*”; Ingenunchieri ne la locul lor, ei îngăduie credincioșilor să citească din cărți de rugăciuni

și biblilii în timpul dumnezeuștei slujbe, la care și ingeri de lașă sunt. între obiectele care au fost îngăduite să stea în sfântul altar, se află azi și oginda.

Pe Sfânta Masă, găsești adeseori cerneală, toc, creion, culioane, ochelari, batiste, uneori gazete și corășpondenșe variate, când, după rânduială, liturghierul, însuși trebuie să stea pe un tetrapod așezat alături de sfânta masă, spre partea de miază-zi... Icoane, resturi de lumânări și prescure, pomelnice, care nu sunt totdeauna de trebuinșă, și la locul lor, sticle de diferite mărimi și conșuturii umplu sfântul altar.

Cadelnișă de multeori sună numai, în mâna liturghisitorului, deoarece este lără cărbuni și tămăea jertfilii, și aceasta pentrucă nu este loc și e greu de făcut sau de adus.

Când plouă, se întâmplă ca umbrela să fie desfăcută, ca să se svănte, lângă scaunul cel prea înalt.

Icșane zugrăvite de Iidovi sau de eterodoxi — mai mult șiște caricaturale tablouri de foarte dubioasă inspirașe religioasă — sunt atârinate de cuie, bătute în glesnele sau în pieptul sfînșilor de pe ziduri.

Cărțile pline de iscăliturii pompose ale paraclišarilor și cântăreșilor, rupte, murdate, feritenișite, nu de o îndelungată foloșire, ci de necuvioșia tuturor.

Mai ales ceaslovul cel nou, tipărit pe hărtie maculatură, ca un roman din colecșia de 15 lei, de și costul lui este suficient de ridicat.

Pomii se tale pe capete. Când curșile bisericilor sunt îngrișite, la oraș ele devin parcuri pentru șomeuri, lume lără căpătălu, pentru șerishea căninelor nobilii, și une ori pentru șburdălnicia nevinovată — dar de multeori șgomotoasă și impiosă, din pricina unei nelndestulătoare supravegherii.

Bisericile mai cercetate, s’au transformat în librării — pereșii din afară și chiar cei dinăuntru sunt plini de alișe, prin care se anunșă conferinșe, cărți noi, concerte, etc.

Slujbele se anunșă la gazete și prin foi volante. Radiodifuziunea până acum, n’a fost foloșită în acest scop.

Dar ea a fost totuși pusă la contribușie pentru transmiterea Sf. Liturghii și a prediciilor care se tin de lângă racia sfînșită de moaștele Sfântului Dimitrie Basarabov.

Corurile au desfiinșat strena și cântarea psaltică. Uneori, în ele cântă Iidovi cu școală de operă și primadone, care abia au avut timp să părășească barul, unde sunt șngajate pentru vocea lor excepșională, în programul de noapte.

Zugravii de biserică, în mare parte, caricaturizează chipurile sfînșilor. Erminiile tradișionale le sunt necunoscute. Evlavia nu le mai înflorește inima. Industrie! Standard! Sacrilegiu!

Frășii Bloch fabrică și vând vase sfinte și odăjdii; și mulți preoșii li preferă neguștorului creștin.

Lumânările de ceară curată nu sunt căutate pentru șcumpetea lor, iar în biserică nu mai adie mireasma fagurului; te înnăbușe însă lumul de parafină.

Smirna dispăre. A fost înlocuită cu un fel de rășină rău miroșitoare. Șfeșnicile împărătești, sau stau triste, lără lumini, sau luminile din ele nu li se mai aprind.

Paraclisierii au uitat rânduiala toacei de lemn și de fier.

Slujbele înseși se fac după tipice personale, — cum vrea cel mai mare — cu variante absolut inadmisibile.

Preotului slujitor, cu râvnă, după rânduiala cea de demult, i se aruncă epitetele, cu sens și intenție de ofensă, de „scatistar“, „collivar“, „mortar“, „ritualist“, „preot de cexanie“, de „molitfelnic“, „de mahala“, etc.

Științurile de biserică sunt condiționate de „onorariul“ celui ce „se deranjează“ atât de mult — pentru „o biată biserică de țară“, în timp ce multe case parohiale, chiar din marile centre, sunt un fel de sucursale ale Jilavei.

Viteza în săvârșirea sfintelor slujbe, atinge un-ori recorduri impresionante; dar cu același viteză lumca se deslipește de sânul matern al bisericii.

Preotul devine un candidat perpetuu la adevărata preoție — pentru că rămâne totdeauna repentin la marile examene pastorale — și aspiră să ajungă gazetar, sociolog, cooperator, romancier, elector, corist, pădurar, etc.

Uneori, în urma „unui divorț“ clandestin, sau al unui deces neașteptat, el ajunge episcop — făcând și ca episcop ce-a făcut o viață întreagă.

Iată câteva constatări dureroase, sprijinite pe documente reale.

Serban Popescu

NOTE

Ca pe un tâlhar! Așa l-au socotit, acum, pe neînfricatul ieromonah Dionisie Lungu laudătorii lui de altă dată. Cu bucurie mare s'a bucurat laudătorul de altă dată, părăsind de astăzi, știindu-l pe cuviosul Dionisie purtat pe drumuri, zeci și sute de poște, până la spre Parâng.

Care a fost vina cuviosului? Niciuna! Ca luptă împotriva stricătorilor dreptei credințe, că nu-și dă odihnă oaselor și dubului apărând-o, și lese „pe acoperişuri“ oridecâteori e primejdie să se facă întocmiri și înnoiri fără de cale, împotriva bunei cinstiri? Cine ar fi trebuit să-i dea curaj, să-l ocrotească și să-l prețuească mai mult, dacă nu tocmai, prigonitorii lui?

Dar, în neînțelepciunea lor, lăsându-se ispitiți de vrăjmașul, ei sunt cei ce au pus început neorânduiei în rosturile învățăturilor și predaniilor sfinte.

Ei au încercat, cei dinții, să facă lege din fără de lege. Ei au păcătuit greu împotriva încredințării și jurămintelor călugăriei și arhieriei. Ei cu vina, ei cu ura, ei cu osânda fratelui.

Dar, pe Părintele Dionisie, nu l-a putut speria prigoana lor. I-au cerut — haina lui adrenșuită și petecită — și le-a dat-o. Și pe Mântuitorul l-au desbrăcat de hainele Sale și pe cămașa Lui au aruncat sorți, tot n'ște arhieriei, niște cărturari și niște jandarmi. Sufletului Părintelui Dionisie, credinței și râvnei lui pentru așezământul dumnezeesc al Bisericii, nu-i pot face, însă, nimic.

Părintele Dionisie și-a schimbat strasele lui sărace. Dar sufletul i-a rămas tot atât de bogat și sfânta lui împotrivire mai dărză.

Blagoslovită fie-ți suferința, Cuvioase Părinte Dionisie! Că la înfricoșata întrebare a lui Hristos tu vei avea răspunsul cel bun și cununa luptei celei bune.

Ei plânsul și scrâznirea dinților.

Tu te vei îmbrăca atunci în vestmântul cel luminat iar ei vor tremura în giubeaua ta cea petecită, pe care bucuros, le-ai dat-o, pentru Hristos, Dumnezeu.

Concurență?.. O seamă de preoți din capitală s'au plâns Arhiepiscopiei. În potriua cuviosilor sfetogoreși nevoitori în sfântul schit Darvari, precum că îmbunătățirii părinți săvârșesc în biserică schitului, slujbe credincioșilor din deosebite enorii ale Bucureștilor. Ceiace nu ar fi îngăduit, după buna orânduială a bisericii.

Iar stăpânirea a trimis, de grabă, poruncă schitenilor, să pue răvoare la porți și să alunge cu haraparnicul pe orice blagocestiv care ar îndrăzni să le cerșească mila rugăciunii, privegheților și lacrimilor.

„Că ce caută ei la schit? N'au biserică în enoria lor? Și n'au popă? Și nu cetește și popa al lor c'ă și călugării?“

„Val fie, Horazime!“

Biserică au, Pre Oșfințite Părinte. Si popă, care știe să le cetească au — dar, vezi, Prea sfînșia Te „enoriașii“ ăștia vor *mai mult*, și acest *mai mult*, de care dorește sufletul lor, nu-l pot afla decât la mănăstire și la călugări.

Mănăstirea are un *oșduh* al ei. O putere, o lumină și o împăcare, pe care numai ea le poate da.

Ea umple mai mult din înfricoșatele goluri ale sufletului. Pentru că are izvoare bogate și tainice prisosuri duhovnicești.

Când se roagă Părintele Simeon Starețul, sau Onufrie ieromonahul, sau părintele Ilarie, iscusit leucitor al patimilor, în scaunul duhovniciei, sau părintele Roman, părintele Grighentie rugăvul și de carte „Iubi-

torul, sau bunul părinte Nicanar iconarul, în cumpăna păcatelor atârnă mai greu și mai izbăvitor sporul darului și mângâierii.

De acela creștinul, sârguește mai cu dor, și mai cu nădejde spre schit.

Nu-i momește nimeni aci, li îndeamnă numai inima lor. Și tinerul lor păzitor, le îndreaptă duhul și pasul spre schit.

Iar smeriții părinți se bucură că le vin, ca în hanul bunului samaritan, atâtea suflete rănite, pe drumul dintre Ierusalim și Ierihon. Și nu prețuie, zi și noapte, să le vindece cu rugăciuni și povești luminate.

Tu, preot, de mir, ai avea datoria nu să te răvrătești, și să te tulburi de vrăjmășie, și însuși, mai mult să te bucuri că bețeții din enoria ta au descoperit, purtați de Duhul Sfânt, apa cea minunată a Vitaelei. Și tu să-i îndemni și tu să-i însoțești la izbăvirile ei. Iar, când multele tale indeletniciri îți îngăduie, să nu zăbovești, să-ți cauți și pentru sufletul tău, mângăiere și intraripări, în sfintele mănăstiri și schituri.

De am avea noi ochii heruvimilor am putea, leane, vedea de câte primejdii este ocrotită această mare cetate, în care viețuim, pentru multele metanii, lacrimi și rugăciuni, cu care o încing, zi și noapte, în bunăștiința părinți din schitul, care priveghează, nevăzut și neștiut, asupra ei.

Schitul e la datoria lui. Și atenția ta, te gândești la „concurență”. Ia, vezi, frate nu cumva te-ai oboșit, umblând prea mult prin târguri? Vino la schit și pleacă-ți fruntea sub petrișul cuvioșilor schiteni.

O să pleci mai îndreptat în enoria ta!

Pr. Gr. Cr.

Răvnă de protosinghel. S'a străcurat între cărunțețele cele de mulți ani ale părinților monahi protosinghel tânăr, cărturar, ascultător al predaniilor, iubitor al tipăriturii și manuscrisului împodobit, ucenic al iconelor și săpăturilor în lemn, de mare și sfântă mîgăle. Urătunea câștigului și patima dobânzii n'au pus, nici când, stăpânire pe el. Iară „duhul trândăviei, al grijii de multe și al iubirii de stăpânie” nu l-au încunjurat niciodată. Slobod pe sine și stăpân întreg pe puterile sale sufletesti, tânărul protosinghel *Valerian Zaharia* a purces către țarină fără seceriș, către holdă fără lucrători — către blagocestiva Basarabiei.

Din mâinile și înțelepciunea fără bătrânețe a acestui protosinghel au isvodit, în eparhia Hotinului, înflăcătură plină de îmbelșugată roadă și dătătoare de viață. Nu vor uita petrecătorii Mănăstirii Dobrușa-Soroca, în care protosinghelul Valerian a fost ostentor dar și sfetnic, grija, bunul sfat și răvna pe care le-a vărsat în cărmulrea acestui dumnezeesc locaș. Nu vor trece cu vederea nici monahii din celelalte

mănăstiri ale eparhiei Hotinului privegherea și stăruința de îndreptare pe care protosinghelul lor le-a pus pe lângă Chiriarii pentru ocrotirea și mănecarea lor către limanul nevinovat al mănăstirii și buneii chivernisiri, și mai vărtos, vor mărturie pentru dânsul ucenicii „Școlii de Cântăreți” cari până anul trecut au dibăcit cântareala strună, tipicul și graul strămoșilor — la Mănăstirea Dobrușa — sub strunirea și purtarea de grijă a cuviosului lor director.

Astăzi protosinghelul Valerian și-a mutat stăpîna sa de elevi în schitul *Rughl* pe malul Nistrului. Departe de svonul lumii, de mirenesca petrecere și de reaua atingere, protosinghelul cărturar și răvntor a ridicat din piatră și var școală bisericească pentru cântăreții Basarabiei. A adunat în jur dascăli tineri și însuflețiți. A întemeiat gospodărie, dătătoare de hrană. A înviat slujba de noapte și de zi, cu proși și diaconi. A statornicit pravila și canonul. Și, fără cărtire și zdrobire a inimii, a rămas în fruntea acestui aşezământ de cuvicioasă și adânc trebuitoare învățtură: „Școala de Cântăreți Bisericești” din schitul *Rughl* — Soroca.

n. Str.

De un sfert de veac, a pornit la drum bun, limpede, cinstit, revista bisericească, „Viitorul” a distinsului dascăl de teologie, Profesorul Dr. D. Boroianu, și pentru care, noi cei dela „Predania”, avem o deosebită prețuire.

Pentru că Dl. Profesor Boroianu a ridicat un steag de luptă, într'o vreme când luptătorii erau puțin și fără curaj apostolic.

De câte suferințe, morale și materiale, a beneficiat, în acest timp, directorul „Viitorului”, noi știm.

Totuși, ele n'au izbutit să-l intimideze și să-i reducă elanul. La 72 de ani, Profesorul Boroianu este tot atât de entusiast și de constructiv ca și la tinerețe.

Articolele sale, imbrățișând, în deosebi, problemele vieții practice ale Bisericii, sunt clare, obiective și de o sigură documentare.

Canonistul emerit al Bisericii rumânești stă de veghe. Nicio eroare nu scapă cenzurii sale canonice și nicio înnoire, fără de cale, nu se poate strecură neobservată și nedenumțată, la timp. Că oamenii, sub păcat fiind, nu l-au înțeles, nu l-au ascultat și nu l-au cinstit, precum li s'ar fi căzut, eră de așteptat.

Profesorul Boroianu, însă, a mers înainte, interpretându-și lucrul său ca o misiune, de care avea să dea, odată, seamă lui Dumnezeu.

Într'o lume de lașitate, de arbitrar și de servilism, directorul „Viitorului”, poate avea mândria, de a nu fi dezarmat, de a nu fi denaturat adevărul pentru interese personale, oricât de legitime ar fi putut apărea ele altora.

Azi, se poate bucura, cu toată îndreptățirea, că nu

a îngăduit în viața sa, intimă și publică, niciun zigzag și niciun compromis.

L-a pasionat prea mult *adevărul*, ca să se fi putut lăsa sedus de oameni, cari, uneori, îi erau și „prișteni”.

Dracția a izbutit să adune în jurul său atâta timerețe vizionară, luptătoare, responsabilă de chemarea ei în Biserica rumânească.

Profesorul Boroianu are scenici. Nu i-au ieșit, e drept, toți, pe măsura caracterului său; dar aceasta, nu din vina sa. A fost prea bun, ca să bruscheze și să îndepărteze pe cei mai debili pentru un front care cerea suflète tari, eroice, suverane.

Prezența „Viitorului” în publicistica bisericească, însă, este foarte necesară. Mai necesară azi, decât oricând.

Iar în sănătatea profesorului Boroianu, care-i stă în frunte, noi vedem o bucurie, pe care a dăruit-o, Bisericii și nouă, Dumnezeu.

Pr. Gr. Cr.

Ziarele anunță că: „Un grup de preoți și intelectuali din Moldova a hotărât, din inițiativa pr. Furtună din Dorohoi, să pornească o acțiune pentru revizuirea procesului bisericesc prin care marele povestitor *Ion Creangă*, care era diacon, a fost caterisit. În acest scop, comitetul de inițiativă, în fruntea căruia se află d. O. Racovița, primarul Iașilor, va înainta un memoriu I. P. S. mitropolit al Moldovei”.

Credem că grupul și comitetul de care e vorba a descoperit fapte noi, de natură a duce la o revizuire a procesului lui Creangă. Sau dacă nu — dacă în țiriză judecătorească vor s’arunca doar greutatea talentului lui Creangă, atunci ne surprinde o uitare a comitetului de preoți și alți intelectuali *Rumâni*: uitarea nume-

ui diaconului Iosif Teodorescu (*Tudor Arghezi*, de astăzi) și el caterisit pe vremuri.

Un preot tânăr și basarabean, amărât că „personalitatea bine apreciată ca activitate teologică” a domnului Ion Nichifor Crainic a ieșit prea șifonată din pricina vădirilor făcute de „Predania”, ocărându-ne pe noi, scrie, acolo la Nistru (iară d. Crainic reproduce aici, la București) următoarele:

„Ceeace aduce profesorul Crainic în gândirea actuală, este incomensurabil. Precizări, directive, sugestii, viziuni, rețușări, perspective mărețe... iată cu ceace se prezintă contribuția sa verbală sau scrisă.

Rânduri scrise cu cerneală de aur, gânduri clare ca limpezimea cristalului, răscoirea vechului de astăzi pentru strălucita sărbătoare de mâine a trăirii în justele realități ale neamului”...

Cinstite părinte, de pe Nistrul Lăsa, „cerneala de aur”, „răscoirea vechului de astăzi”, „rețușările” și alte bazaconii... incomensurabile! Că nu de astea e aci vorba. Ci de un lucru foarte precis: de *ignoranța* și (din pricina ei) de *erezia* ciolovecului sfinției-tale. Deșteptăciunea sa, viziunile sale, talentul său mare, n’au fost și nu sânt puse în discuție. Ci doar *teologia*, Părinte. Fiindcă d. Crainic este profesor și învață pe tineri teologie, de care știe. Și strămbă, și strică, Părinte. Face „elevi”. (Dovadă cele două fapte ireponsabile — Mihai și Tudor — cari răcnesc în spre „Predania”, convingi că polemizează. Ei încă n’au înțeles că pentru asta trebuie grai teologic *articulat*).

Iară dacă despre dreptatea noastră nu te-ai îndreptat sfinția-ta, nici după cetirea acestui număr dublu al „Predaniei”, atunci... nu mai e nimic de făcut! „Cerneală de aur” de am avea, la nimic n’ar folosi. Atunci, Părinte, o singură nădejde-ți mai rămâne: răscoirea. (În vechul de astăzi).

G. R.

CĂRȚI-REVISTE

Calendarul Sf. Mântuirii a Ungro-Vlahiei pe anul mântuirii 1938; *Marvan, S. A. R. Prețul 3 lei.*

De o lună și mai bine a început să plouă cu „mană” episcopoească în cele 10.000 de parohii ale țării. Poșta rumânească face acum serviciul vântului din pustia Sinai, aducând preoților „roada” proaspătă a secțiilor economice: calendarele pe 1938. Ca niște împărțitori de grâu, preoții le vor împărția gloatele, contra cost. Și, astfel, Românul va cunoaște și se va îndulci un an întreg din dulceața praznicilor de rând și împărțitești, scrise în calendar.

Deși nu avem puțința unei asemănări cu altele, credem că acest calendar a izbutit să le bată pe

toate. El aduce lucruri proaspete și minunate foarte.

Mijlocul calendarului îl ține chipul frumos al I. P. S. Patriarh; bust 30 x 37 cm, în vestmânt alb, împodobit cu cruci și „ordine”, cu semnătură originală pe latul pieptului. (În locul Mântuito-rului, al Maicii Domnului sau al cutărui Sfânt Ierarh). Înnoirea aceasta are o urmare practică: va desobligați norodul de „idololatria” vechilor calendare, care având pe lângă ciclul anual al sfinților și praznicilor împărțitești și chipuri de sfinți, erau socotite drept icoane.

Afiăm din acest calendar de o sumă de noi ostenele ale sfinților. Astfel: Ierarhul Silvestru

papa Romei; Cuțoșii: Antonie cel Mare, Eftimie cel Mare, Macarie și Arsenie au fost și „păr”. Dar să eiugulim dintr’ânsul, cu scumpătate:

Ianuarie 26: Cuv. păr. Xenof. și cel Imp. cu el.
Februarie 24: I și II sf. a. c. cap. al sf. I. Bot.
Martie 2: Sf. M. Teod. ep. Ch. și Sf. M. Isi.
Martie 19: Sf. Muc. Codrat și cel Imp. cu d.
Martie 31: S. Muc. Ipatie ep. Gang. făc. de min.
Aprilie 2: Cuv. păr. Tit. făc. de minant.
Aprilie 5: Sf. muc. Teod. Ag. Clan, Dior. și alții.
Aprilie 18: Cuv. Păr. Ioan uc. sf. Gr. Dec.
Mai 18: Sf. M. Teod. și sf. Muc. Pet. D. și alții.
Mai 23: Cuv. Păr., Mih. Mărt. epiș. Șinad.
Iunie 9: Cuv. păr. Ch. ar. Alexandriei.
Iunie 10: Sf. M. Alex. și cuv. Tim. ep. Prusei.
Iunie 28: Aduc. moașt. sf. doc. Chr. și Ioan.
Iulie 3: Sf. Muc. Iach. II sf. Anat. patr. C-pol.
Iulie 7: Cuv. Păr. Toma și Ac. și sf. M. Chr.
Iulie 21: Cuv. Păr. Sim. și Ioan și pro. Iez.
August 25: Ad. moașt. ap. Vart. și sf. ap. If.
Septembrie 3: Sf. M. Antim. ep. Nic. și cuv. Teoc.
Septembrie 20: Sf. M. Eost. Teop. Agon. și Teo.
Octombrie 22: Sf. și In. cu Aver. ep. Ierapole.
Octombrie 29: Sf. M. Anasl. Rom. și cuv. Av.
Noembrie 1: Sf. dof. fără de arg. Cos. și Dam.
Noembrie 11: Sf. muc. Mina, Vic. V-tle cuv. Teo.
Noembrie 12: Sf. Păr. Ioan m. pat. Al.

Noembrie 17: Păr. Grigorie ep. Neoc. făc. de m.
Noembrie 23: Sf. Gr. ep. Ac. și Păr. Am. și Ic.
Noembrie 24: Sf. muc. Cl. Papa a R. și Pt. al Alex.

De ce a fost nevoit consilierul cultural al Arhiepiscopiei să facă toate aceste prescurtări, deși calendarul (de perete) are dimensiunile:

0,65 m, 0,50 m? Poate din cauza fotografiilor
G. Racoveanu

Preotul Dr. Olimp N. Căciulă: *Anatomatismele Sf. Chirii al Alexandriei, București, tipografia cărților bisericești, 1937.*

Mircea Ellade: *Cosmologie și Alchimie Babiloniană, Buc. edit. Vremea, 1937.*

Iustin I. Molescu: ΕΥΑΓΓΙΟΣ Ο ΗΟΝΤΙΚΟΣ, Atena, 1937.

Nicodim, mitropolitul Moldovei și Profesor I. D. Ștefănescu: *Biblia ilustrată, locuri alese însoțite de ilustrații de artă și lămuriri științifice, Neamțu, tipografia sfintei mănăstiri, 1936.*

Rândulala, arhid. de gând și faptă românească, vol. II, cartul 8.

Dr. George Potra: *Mănăstirea Cobia (Dâmbovița) studiu și documente, tiparul „Oitenia”, București, 1937.*

din Abdera teologică

ANTOLOGHION

Din dogmele domnului Ion Nichifor Crainic fost mare nomofilax al ortodoxiei. Despre Sfintele lui Dumnezeu Taine: „Dintre prerogativele ce și-a însușit prin canoanele sinoadelor istorice, prerogative transformate într-o monopolizare a lui Isus Cristos, Biserica practică astăzi una singură: administrația tainelor. Adică: a acelor depărtate extracții, obținute în curs de veacuri, printr’un întorochiat alambic de formule, din florile proaspete ale Evangheliei. Si Evanghelia a fost înlocuită cu aceste extracții. Cristos — cu ritualismul sacerdotel”. (v. „Isus în țara mea”, în *Gândirea*, din 5 Ian 1923).

Al aceluiași, cuvânt pentru pericope și pentru „Iustele” de pe Sfânta Masă: „In parohii n’a ajuns până acum decât doar câte un exemplar din Evanghelia, nu întreaga, ci lipărită în pericope sărbătorești pentru întrebuițarea cultică. Preotul o găngăvește fragmentar, mai mult pe nas decât cu buzele, odată’n sărbătoare, apoi o ascunde cu grijă pe masa altarului, sub maldărul de fuste sacrate al odăjdiilor”.

(v. *Gândirea* din Ian. 1923, l. c.) D. Profesor de Teologie nu știe că în „exemplarul cu pericope” de pe Sfânta Masă se află întreaga Evangheliă după: Matei, Marcu, Luca și Ioan!

Al aceluiași, cuvânt pentru sfintele slujbe, pentru centru și pentru periferie: „Odată ce și-a plătit acatistul către cutare sfânt, conștiința omului simplă se împacă: sfântul, cu trecere la Dumnezeu, se roagă pentru el. E psihologia majorității credincioșilor, menajată continuu de Biserica noastră ritualistă. Suftetul credincios și

necunoscător al doctrinei rămâne astfel la periferia religiei, fără nici o sforțare din partea preotului să-l aducă spre centru, spre Cristos”. (v. „Cuibul-cu-barză”, în *Gândirea*, an. III, Nr. 11).

A aceluiași, mărturisire pentru coarne și pentru amoruri literare: „Cu prelați ce-și ascund în mitra arhierască coarnele cu care i-au împodobit fostele lor neveste, cu prelați specializati în amorurile literare ale lui Eminescu, cu prelați concubinari de 25 de ani, era firesc să ajungem, la stările de anarhie de azi, Majoritatea în Sf. Sinod aceștia o formează” (v. *Curentul*, Nr. 230 din 3 Sept. 1928).

Al aceluiași, cuvânt pentru... câini: „P. S. Ghentile, când statul n’a mai dat bani pentru continuarea lucrării, pușintel la mîntie cum e și puturos ca un câine de maldan a găsit nimerit să impună la bir pentru palatul neterminat”. (v. *Calendarul* din 22 August 1932).

A aceluiași iacere, model 1937: „Falsificatorii de la „Predania” urid pe zece pagini că sînt un ignorant sinistru, dar sînt și vor rămîne incapabili să-mi arate porunca și să-mi indice citatul”. (v. „Falsificatorii dela „Predania”, în *Starmă-Piatră*, din 18 Noembrie a. c.) *Prinurmare*: nu se lasă de citat! Citatul din *Evanghelia*! Și — să o mărturisim — eu asta ne dă gata. Că’n’avem citat! N’avem nici pentru Sfânta Liturghie al lui Vasile cel Mare, a lui Ioan Zlatoust, a lui Grigorie Dialogul, Nici chiar pentru a sfântului Iacov, fratele lui Dumnezeu!

Nemulțumită cu ce-a obținut de la *Ieromonahul Dionisie Lungu* (hainele sale) Sf. Mitropolie a Ungro-Vlahiei, cere, cu No. 10995/937, Parchetului de Ilfov trimiterea acestuia în judecata corecțională, potrivit art. 256 cod penal, ea, Mitropolia, *constituindu-se parte civilă cu un leu.*

Faptele pentru care trebuie trimis în judecată? Ieromonahul a fugit, acum 15 ani de zile, din mănăstire. Din care mănăstire? Asta va trebui să o descopere Parchetul. (Fiindcă din mănăstirile eparhiei Bucureștilor n'a fugit. Iar de unde a „fugit” acum 15 ani, a fugit cu... carte canonică. A fugit cu aceluiași regulă).

În ziua de 6 Decembrie c., în biserică „Dobro-teasa” din București, s'a inaugurat în prezența I. P. S. Patriarh. Miron, săptămâna, . milei. Într-o atmosferă de puternică evlavie, I. P. S. Patriarh a ținut o epocală cuvântare. Dăm din ea aci esențialul:

„Ca episcop în fostul imperiu austro-ungar, am fost nevoit să asist la înmormântarea împăratului rege Frantz Iosef, care s'a bucurat de onorurile rangului său imperial.

Cât de înălțat sufletește m'am simțit însă când am văzut că și o simplă țărăncă, așa cum era mama mea, s'a învrednicit la moartea ei, tot de o înmormântare împărătească, prin cultul și venerația unui întreg ținut, urmând-o, din propriul lor îndemn, nu numai cei 14.000 de locuitori din Toplița Română, dar populația întregii regiuni, fără deosebire de nație și credință, până la beții țigani șetrari, regretând din suflet în „Lelea Domnița” — cum i se spunea, — pe bunica tuturor și sufletul ei mare.

Taina acestei iubiri nestăvilite și obștești, își avea izvorul în mila ei profund creștină pentru orice drumet pentru orice înfrânt al soartei, pentru orice suferind al vieții. Nu s'a pominit trecător nevoit pe drumul statului nostru, care să nu găsească sprijin, ori o haină, un colț de pâine, ori un bîld de lapte, un cuvînt de mîngîiere și mai ales statul plin de blîndețe și înțelepciune, căci statul ei era socotit drept aur neprețuit.

Pe copiii negrijiți de părinții lor, îi ducea la apa Murășului, — care curgea prin fundul grădinii noastre, îi spăla, îi pieptăna, le reda înfățișarea curată pe care trebuia să o aibă pruncul, îi îmbrăca cu ce găsea, pe bieții sărăcuți, de plecau primeniți și îngrijiți că uimeau și pe părinții lor. De la mama mea, un sat și un ținut întreg — nu numai copilul ei, — au putut învăța astfel pedagogia sublimă a milei pentru aproapele, care trebuie să se reverse în adevărată iubire față de oricare dintre semenii noștri”.

Arhimandritul Athanasie Popescu, ctitorul și starețul *Izbucului*, fiind prădat de oamenii episcopului său (P. S. Nicolae cel bîltut cu ouă la conferința d-lui Madgearu), s'a adresat Parchetului și Ministerului, cerînd dreptate.

Săntem informați că I. P. S. Visarion, mitropolitul Bucovinei, dorește ca pe seauul vlădicesc al Maramureșului să se înălțat un *călugăr*. Un călugăr cu știință teologică și iubitor al rînduicii noastre bisericesti.

Domnul Profesor Nae Ionescu lipsind din țară, dar dorind să nu lipsească și din coloanele „Predaniei”, ne-a lăsat nouă libertatea de a proceda cum vom crede de cuvință, iară noi, pentru a nu lipsi pe cetitori de luminile gândului său, am extras din notele luate după cursul de Metafizică ținut la Universitatea din București în anul 1928/1929, ceea ce formează articolul: *Săbrea oc de cunoaștere*. În idelle din acest extras — nu și în haina care le îmbracă — identificînd noi gândirea Profesorului, ne-am îngăduit a-l semna cu numele său.

Dintre candidații la locul de episcop, vacant al Maramureșului s'a retras unul: *Preotul D. Antal*, nepotul I. P. S. Patriarh. Atitudinea dărză a maramureșenilor l-a sfîltat la aceasta. (Păcat de transchirerea sentinței de divorț!).

La Facultatea de Teologie din București s'a ținut examen pentru ocuparea catedrei de *Drept canonic*, vacantă.

Toți candidații (Iorgu D. Ivan, Gh. Cronț și Pr. C. Drön) au fost respinși la colocviu.

„Biletele” domnului Tudor Arghezi aduc, în no. 25 vol. III, cuvinte de înțelegere adîncă a „cazului” Dionisie Lungu. Cităm:

„Cu o perseverență pe care nu i-am cunoscut-o nicînd în opera de construcție a sufletelor, ierarhia l-a silit pe acest monah, al cărui păcat îl vor purta toți căți au participat la crimă, să și lepede reverența, luată de bunăvoie în copilărie. Dionisie e azi aproape un civil, jumătate chip de preot, și jumătate mirean. El își redactează și își distribuie ziarul ca și mai înainte, păstrându-și poziția pe care s'a cîdît. Foștii lui șefi nu sunt mulțumiți. E atîta dragoste creștinească la cărmaci, că ei i-ar scoate ochii omului care vine să le arate Evangheliile deschise la stihul convenit. El obosesc Poliția cu intervenții repetate. Hoțul le-a furat pe Dumnezeu și l-a închis în sufletul lui. Dintre atîți cărturari și farisei căți numără Clerul, popa Dionisie e singurul sărac cu duhul, care mai este în stare să priceapă litera și sensul Scripturii. Acest obraznic trebuie ucis! Dar polițistul care-l cheamă să-l ancheteze și jandarmul pus cu baloneta la spatele lui simt mai mult decît e în stare să bănulescă un Sinod întreg: străducirea tainică a călugărului exclus, iradierea din ființa lui a unei puteri peste oameni și timp”.

Predania apare de două ori pe lună: la 1 și 15 ale fiecărei luni.

Abonamentul: 200 lei pe an.

Adresa pentru chestiuni de redacție și administrație: G. Racoveanu, A l e e a Calimachi nr. 5, București III.

